

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Eva Nováková

**VZTAH OBECNÉ ÚPRAVY OCHRANY OSOBNOSTI KE
ZVLÁŠTNÍ ÚPRAVĚ OCHRANY OSOBNOSTI V MEDIÁLNÍM
PRÁVU**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc.

Katedra: Katedra občanského práva

březen 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Hlavatcích dne 26. 03. 2010

Eva Nováková

Poděkování

Děkuji panu Prof. JUDr. Jiřímu Švestkovi, DrSc., vedoucímu mé diplomové práce, za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování.

V Hlavatcích dne 26.03.2010

Eva Nováková

OBSAH

PROHLÁŠENÍ	2
PODĚKOVÁNÍ	3
ÚVOD	6
ČÁST PRVNÍ: OCHRANA OSOBNOSTI	8
1.1. Všeobecné právo osobnostní	8
1.2. Pojem osobnost	9
1.3. Právní úprava ochrany osobnosti	10
1.3.1. Ústavní ochrana	11
1.3.2. Ochrana osobnosti v občanském zákoníku	12
1.3.3. Ochrana osobnosti podle zvláštních zákonů	13
1.4. Jednotlivá dílčí práva a chráněné statky	14
1.4.1. Právo na čest a důstojnost	15
1.4.2. Právo na jméno.....	18
1.4.3. Právo na podobu.....	19
1.4.4. Právo na osobní soukromí.....	20
1.4.5. Právo na slovní projevy osobní povahy	22
1.5. Neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti	23
1.6. Prostředky ochrany osobnosti.....	24
1.6.1. Žaloba negatorní	26

1.6.2. Žaloba odstraňovací	27
1.6.3. Žaloba satisfakční	27
1.7. Omezení všeobecných osobnostních práv	28
ČÁST DRUHÁ: PRÁVO NA ODPOVĚĎ	30
2.1. Stručná historie tiskového práva	30
2.2. Odpovědnost v oblasti tiskového práva	33
2.3. Obecně k institutu práva na odpověď	34
2.4. Dodatečné sdělení	40
2.5. Podávání a náležitostí žádosti o uveřejnění odpovědi	41
2.6. Podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení	44
2.7. Výjimky z povinnosti uveřejnit odpověď	46
2.8. Uplatnění práva na uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení u soudu	49
2.8.1. Příslušnost soudů	50
2.8.2. Koncentrace řízení	51
2.8.3. Náležitosti žaloby	51
2.9. Právo na odpověď a dodatečné sdělení v rozhlasovém a televizním vysílání	52
ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
ABSTRACT	61
KLÍČOVÁ SLOVA	63

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala téma Vztah obecné úpravy ochrany osobnosti ke zvláštní úpravě ochrany osobnosti v mediálním právu. Toto téma jsem si vybrala z důvodu zájmu o danou problematiku.

Tisk nebo spíše obecně média jsou v současném světě velmi dominantní, obklopují nás ze všech stran. Svoboda slova a právo na informace jsou zakotveny Listinou základních práv a svobod, která je součástí našeho ústavního pořádku. Taktéž je Listinou zakotven zákaz jakékoli cenzury. Pryč jsou již léta nesvobody, kdy svoboda slova byla pouze prázdným pojmem a cenzura byla věcí naprosto běžnou. Avšak každá svoboda má rub a líc. Kde se jedná ještě o nezávislé informování veřejnosti a kde jsou již překročeny hranice, ať již hranice soukromí nebo dokonce vkusu? Vydávání periodického tisku, případně provozování televizního či rozhlasového vysílání je podnikání jako každé jiné, tedy za účelem zisku. Nejsou v současné době noviny, rozhlas a televize spíše byznysem nežli informátorem o věcech veřejných?

Každý z nás se může dostat do situace, kdy o něm bude zveřejněna nějaká informace v periodickém tisku nebo v televizním či rozhlasovém vysílání. Myslím si, že většina lidí však neví o tom, že mají možnost se proti tvrzením, která se jich dotýkají, bránit. A v případě, že ví, že mají možnost se bránit, neví, jakým způsobem se bránit.

Poskytnutí ochrany osobnosti fyzickým osobám je velice důležité nebo dokonce nezbytné pro každý demokratický právní stát. Právní řád by měl poskytovat co nejefektivnější ochranu osobnosti. V našem právním řádu má ochrana osobnosti ústavní základ, obsažený především v Listině základních práv a svobod. Neopomenutelnými prameny jsou i mezinárodní smlouvy. Těžištěm právní úpravy ochrany osobnosti je občanský zákoník, který zakotvuje soukromoprávní prostředky ochrany osobnosti. Dalšími soukromoprávními prameny jsou zvláštní zákony, především tiskový zákon, zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání, zákon o ochraně osobních údajů a další.

Předmětem této práce je ochrana osobnosti, která je zajišťována především právem občanským, konkrétně občanským zákoníkem v ustanoveních § 11 až § 16. Problematikou ochrany osobnosti podle občanského zákoníku se zabývá část první této práce, kde jsem se zaměřila na pojem všeobecného osobnostního práva, právní úpravu ochrany osobnosti a na jednotlivá dílčí práva a chráněné statky. Dále se zabývám problematikou neoprávněného zásahu do práva na ochranu osobnosti a prostředky ochrany osobnosti, především prostředky zvláštními.

Druhá část této práce je zaměřena na problematiku práva na odpověď a dodatečného sdělení, kterou upravuje tiskový zákon. V této části se v jednotlivých kapitolách zabývám stručnou historií tiskového práva, institutem odpovědi obecně, institutem dodatečného sdělení. Dále se v práci podrobněji věnuji podávání a náležitostem žádosti o odpověď a dodatečné sdělení, podmínkami zveřejnění, výjimkami z povinnosti zveřejnit odpověď či dodatečné sdělení a také uplatněním práva na odpověď a dodatečné sdělení u soudu. Konečně se v práci zabývám i institutem práva na odpověď a dodatečného sdělení v rozhlasovém a televizním vysílání.

V právní problematice ochrany osobnosti a práva na odpověď či dodatečného sdělení má nezastupitelné místo judikatura soudů, proto tato práce v mnohých místech na judikaturu odkazuje nebo obsahuje citace soudních rozhodnutí.

Část první: Ochrana osobnosti

1.1. Všeobecné právo osobnostní

Ochranou osobnosti se obecně rozumí ochrana osobnostních práv, tzn. nemajetkových práv souvisejících s její osobní svobodou, tělesnou integritou, soukromím, rodinným životem, ctí, důstojností a postavením ve společnosti. „Právní ochrana člověka, lidské osobnosti, a rodiny, jakož i právní úprava osobního stavu lidí a právnických osob patří mezi pilíře obecného soukromého práva (práva občanského).“¹

„Všeobecné právo osobnostní je opodstatněně označováno jednak jako osobnostní, neboť jeho předmětem jsou nehmotné hodnoty lidské osobnosti v její fyzické (tělesné) a psychicko-morálně-sociální jednotě a celistvosti, jednak jako všeobecné, neboť patří nerozlučně a neoddělitelně každé fyzické osobě jako jedinečné individualitě a suverénu.“² Opakem všeobecných osobnostních práv jsou zvláštní osobnostní práva, která se nazývají práva duševního vlastnictví. Tato práva nejsou na rozdíl od všeobecných osobnostních práv spjata s každou fyzickou osobou, vznikají až v důsledku tvůrčí činnosti jednotlivce.

„Právo na ochranu osobnosti, přesněji všeobecné osobnostní právo fyzické osoby, upravuje občanský zákoník jako jednotné právo. Jeho funkcí je zabezpečit v občanskoprávní oblasti ochranu osobnosti fyzické osoby a její individuální integrity jako nutnou podmínku její důstojné existence a jejího svobodného rozvoje.“³

¹ Telec, I.: Přirozené právo osobnostní a jeho státní ochrana. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 1, s. 1

² Švestka, J. – Spáčil, J. – Škárová, M. a kol.: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 117

³ Švestka, J. – Spáčil, J. – Škárová, M. a kol.: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 123

1.2. Pojem osobnost

Pojem lidská osobnost není v českém právním řádu definována žádným právním předpisem, ani občanský zákoník či jiný právní předpis a dokonce ani mezinárodní smlouvy tento pojem nevysvětlují. Lidská osobnost je pojmem spíše mimoprávním, i přesto s ním mnoho právních pramenů pracuje jako s pojmem právním.

Vymezením pojmu osobnosti se zabýval např. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 30.06.2005, sp. zn. 30 Cdo 1630/2004. Nejvyšší soud zde uvádí, že „za osobnost je považován člověk jako jednatel, jako subjekt poznání, resp. poznávání, prožívání a jednání ve své společenské podstatě i individuálních zvláštěnostech, jako nejmenší sociální jednotka i určitá psychofyzická a sociálně psychická struktura. Z hlediska psychologie se osobnost může jevit jako historicky se krystalizující a vyvíjející se celek, systém duševních (ale nepochybně i duchovních) vlastností a tendencí jednatelce, charakterových rysů, schopností, temperamentu, postojů, potřeb a zájmů, vzdělání, náboženského a kulturního zaměření, přičemž jedním z podstatných rysů osobnosti je vědomí. Osobnost se projevuje jako dynamický systém, jehož rysy se mění podle věkových stupňů, přičemž dosahují relativně větší stálosti v dospělosti. ... Podstatou osobnosti jsou její vztahy k vnímané skutečnosti, k druhým lidem, ke kulturně společenským hodnotám, k aktuálnímu stavu společensko - politického prostředí apod. Tyto vztahy se projevují ve styku s lidmi, v jednání a chování člověka, jeho kulturními výtvoři apod. Každá osobnost má obecné vlastnosti všelidské povahy, zároveň však odráží specifické historické podmínky své doby, národa, společenského zařazení, povolání a má své svérázné, neopakovatelné rysy. Je tak mimo jiné i produktem své doby a jejích podmínek, zároveň v té či oné míře svým podílem na tom produkuje tuto dobu a její podmínky utvářením a přetvářením svého okolí. Nelze samozřejmě opomenout ani fyzické složky osobnosti fyzické osoby, jako je úroveň jejího zdraví, zvláštěnosti vyplývající z jejího individuálního vzhledu a stavby těla, příslušnosti k mužské nebo ženské populaci, konkrétní lidské rase, apod. Přes mnohost těchto

jednotlivých složek osobnosti je však nutno osobnost fyzické osoby vždy vnímat v její ucelenosti a nedělitelnosti.“⁴

1.3. Právní úprava ochrany osobnosti fyzické osoby

Problematika ochrany osobnosti není obsažena pouze v jednom právním předpisu. Ochranu osobnosti fyzických osob poskytuje řada institutů napříč celým právním řádem, přičemž tyto instituty lze užívat paralelně. Využití jednoho institutu neznamena, že se tím vylučuje možnost užití institutu dalšího.

„Zvláštní zájem, který má demokratický právní stát na respektování právní ochrany osobnosti, se projevuje mimo jiné i v tom, že tato ochrana je poskytována komplementárně v různých právních odvětvích, a to prostředky tomu kterému odvětví vlastními. Vyjádřeno jinak, uplatnění odpovědnosti trestněprávní nevylučuje současné uplatnění právní ochrany osobnosti v intencích příslušných právních předpisů ostatních právních odvětví, neboť právní systém je nutno chápat jako celek složený ze vzájemně se doplňujících právních norem a v jeho rámci je pochopitelně možno vedle trestněprávní odpovědnosti kumulativně použít i ochranu poskytovanou ostatními právními odvětvími (např. právem ústavním, správním, pracovním či v dané věci aplikovaným právem občanským). ... V této souvislosti nelze pominout ani preventivní působení občanskoprávní ochrany a psychologické hledisko působení na původce neoprávněného zásahu plynoucí z možnosti přiznat za splnění zákonných podmínek i náhradu způsobené nemajetkové újmy v penězích.“⁵

⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.06.2005, sp. zn. 30 Cdo 1630/2004

⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 20.05.2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01

1.3.1. Ústavní ochrana

Ústavní základ ochrany osobnosti fyzické osoby nalezneme v Listině základních práv a svobod. Jedná se o „úpravu těch práv a svobod, které jsou spjaty s osobní integritou fyzické osoby, s její nedotknutelností a jejím autonomním postavením vůbec.“⁶ Jde zejména o úpravu:

- Čl. 1, podle kterého lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti a právech; základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné,
- Čl. 3 odst. 1, který stanoví, že základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení,
- Čl. 6, který stanoví, že každý má právo na život a lidský život je hoden ochrany již před narozením,
- Čl. 7, který zakotvuje nedotknutelnost osoby a jejího soukromí a zákaz mučení a krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestu,
- Čl. 8, který zakotvuje osobní svobodu,
- Čl. 10, podle kterého má každý právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno; dále právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života; právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě,
- Čl. 12, který zaručuje nedotknutelnost obydlí,
- Čl. 13, který zakotvuje listovní tajemství,
- Čl. 14, podle něhož je zaručena svoboda pohybu a pobytu,
- Čl. 17 zakotvující svobodu projevu,
- a další.

⁶ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 18

Součástí českého právního řádu jsou podle článku 10 Ústavy České republiky vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána. Stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Pro oblast ochrany osobnosti jsou významné především Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (č. 120/1976 Sb.), Úmluva o ochraně lidských práv a svobod (č. 209/1992 Sb.), Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny (č. 96/2001 Sb. m. s.).

1.3.2. Ochrana osobnosti v občanském zákoníku

Výše uvedený „ústavní i mezinárodními smlouvami zakotvený základ soukromoprávní, zejména občanskoprávní, úpravy všeobecného osobnostního práva, je blíže proveden a konkretizován především v občanském zákoníku.“⁷

Všeobecné osobnostní právo je v občanském zákoníku zakotveno v části první, v obecných ustanoveních, a to konkrétně v hlavě druhé, která je nazvána „Ochrana osobnosti“. Jedná se o ustanovení § 11 až § 16. Tato ustanovení § 11 - § 16 jsou obecnou neboli generální občanskoprávní úpravou ochrany osobnosti. Zde je všeobecné osobnostní právo vymezeno pomocí dílčích osobnostních práv, jsou zároveň stanovena i omezení těchto práv a v neposlední řadě jsou zde obsaženy zvláštní prostředky občanskoprávní ochrany osobnosti proti neoprávněným zásahům. Avšak pro použití těchto zvláštních prostředků je nezbytné, aby se jednalo o neoprávněný zásah, který je objektivně způsobilý právo na ochranu osobnosti ohrozit nebo dokonce porušit.

Ochranou osobnosti se „rozumí občanskoprávní ochrana ryze osobních, resp. osobnostních práv, nazývaných též všeobecnými osobnostními právy.“⁸ Všeobecná osobnostní práva jsou to především proto, že se týkají všech fyzických osob bez rozdílu. Obdobná ochrana je poskytována i osobám právnickým, avšak úpravu této ochrany

⁷ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 23

⁸ Knappová, M. - Švestka, J. – Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné, svazek I. 4. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 231

nalezneme v ustanovení § 19b odst. 2 a 3 občanského zákoníku a dále také v zákoníku obchodním.

Občanský zákoník v současné době poskytuje poměrně široké spektrum občanskoprávních prostředků (nemajetkové i majetkové povahy), které lze užít v případě ohrožení nebo porušení všeobecných osobnostních práv. Tyto prostředky lze využít samostatně či kumulativně. Všechny tyto prostředky by měly především poskytnout nápravu nemajetkové i majetkové újmy vzniklé na osobnosti fyzické osoby.

1.3.3. Ochrana osobnosti podle zvláštních zákonů

Soukromoprávní úpravu všeobecného osobnostního práva neobsahuje pouze občanský zákoník. „Významnými doplňky občanskoprávní – soukromoprávní úpravy všeobecného osobnostního práva, které sice existují formálně mimo občanský zákoník, avšak významnou měrou přispívají k její celkové účinnosti“⁹ jsou některé zvláštní zákony.

Velmi důležitým pramenem je především zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tzv. tiskový zákon), který upravuje mimo jiné institut práva na odpověď a dodatečné sdělení (blíže viz část druhá této práce).

Dalším významným pramenem je zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání (blíže k této úpravě viz kapitola 2.9.).

Pro ochranu osobnosti je také významný zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů nebo zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

⁹ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 25

1.4. Jednotlivá dílčí práva a chráněné statky

Ustanovení § 11 občanského zákoníku je základem soukromoprávní ochrany osobnosti. Podle tohoto ustanovení má *fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy*. „Z hlediska legislativně – technického představuje § 11 pozitivní generální klauzuli, obsahující příkladný výčet. Obsah generální klauzule vystihuje ideální statky, které stát právně politicky považoval za vhodné k tomu, aby byly zmíněny výslovně.“¹⁰

„Předmětem ochrany podle ustanovení § 11 občanského zákoníku jsou taková ryze osobní práva občana, jež ovlivňují rozvoj jeho osobnosti a jsou s ní úzce spjata. Všestranný vývoj a uplatnění osobnosti občana je hlavním smyslem a cílem této občanskoprávní ochrany.“¹¹

„Ideální statky, které jsou právně objektivizovány do podoby legálně chráněných předmětů, můžeme – s přihlédnutím k demonstrativnímu zákonnému výčtu v § 11 občanského zákoníku – vymežit takto:

a) Osobnost lidské bytosti se všemi jejími stránkami (složkami), jako je:

- Život
- Zdraví
- Občanská čest
- Lidská důstojnost
- Soukromí
- Jiné ideální statky zákonem nevyjmenované,

b) Projevy osobní povahy; blíže viz § 12 občanského zákoníku.“¹²

¹⁰ Telec, I.: Chráněné statky osobnosti. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 8, s. 272

¹¹ Doležilek, J.: Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti. 2. vydání. ASPI, a.s., Praha 2008, s. 13

¹² Telec, I.: Chráněné statky osobnosti. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 8, s. 272

V následujícím výkladu se zaměřím především na právo na čest a důstojnost, právo na jméno, právo na podobu, právo na osobní soukromí a právo na projevy osobní povahy.

1.4.1. Právo na čest a důstojnost

Právo na občanskou čest a lidskou důstojnost jsou dílčími osobnostními právy, která jsou výslovně uvedena v příkladném výčtu všeobecných osobnostních práv, který je obsažen v ustanovení § 11 občanského zákoníku. „V rámci všeobecného osobnostního práva upraveného v § 11 n. občanského zákoníku se poskytuje občanskoprávní ochrana jen proti takovým jednáním, která jsou objektivně způsobilá přivodit újmu na osobnosti subjektu práva tím, že snižují jeho čest u jiných lidí a tím ohrožují vážnost, jeho postavení a uplatnění ve společnosti.“¹³ Předmětem práva na čest ve smyslu občanského práva je výlučně vážnost, kterou subjekt práva požívá v očích členů společnosti. Protiprávním jednáním, které snižuje vážnost fyzické osoby z hlediska občanského práva, tedy může být takové jednání, které je učiněno veřejně (alespoň před jednou další osobou). Může se tak stát slovem, písmem, obrazem nebo jiným chováním, které by bylo pro fyzickou osobu difamující nebo dehonestující. Z tohoto důvodu nemůže být za porušení práva na čest například urážka pronesená mezi čtyřma očima a vůbec jakékoliv jednání, které nemá schopnost čest subjektu v očích společnosti snížit.¹⁴

„Charakteristickou zvláštností práva na čest oproti ostatním dílčím právům osobnostněprávní ochrany je skutečnost, že i když toto právo ve svém základu vzniká narozením, resp. již počtím fyzické osoby, jeho rozsah se v průběhu života mění.“¹⁵

Obsah práva na čest (ostatně jako i obsah jiných dílčích všeobecných osobnostních práv) lze rozdělit na část pozitivní a negativní. Ve smyslu pozitivním je obsahem práva na čest je právo na užívání. Konkrétně toto právo se však vyčerpává

¹³ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 309

¹⁴ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 309

¹⁵ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 309

především ve svém negativním obsahu, tj. v právu subjektu bránit se proti neoprávněným zásahům.

Obvykle mají do práva na čest schopnost zasáhnout tvrzení, která jsou nepravdivá. „Porušení práva na čest může být způsobeno jen takovými skutkovými tvrzeními, která jsou objektivně způsobilá přivodit újmu na cti dotčeného subjektu v očích ostatních fyzických osob, a tedy působit difamačně.“¹⁶

Jak bylo řečeno výše - k porušení práva na čest zpravidla dochází nepravdivými skutkovými tvrzeními, nezřídka však může dojít k situaci, že právo na čest je porušeno pravdivými skutkovými tvrzeními. A to v případě, že jsou tato tvrzení uvedena takovou formou nebo v takových souvislostech, případně za takových okolností, že působí difamačně.

Poněkud složitější situace nastává, pokud je nutno ohodnotit přípustnost nepravdivých tvrzení uvedených například v satíře, parodii, karikatuře a podobných útvarech, „která slouží k zesměšnění či ironizování některých osobnostních rysů osobností veřejného zájmu.“¹⁷ Zde je zapotřebí, aby rozumně uvažující čtenář či posluchač dokázali rozeznat, že jde o smyšlená a satiricky míněná tvrzení. Pokud průměrný čtenář dokáže z kontextu a celkového vyznění článku či karikatury rozpoznat, že jde o ironii a ne o vážně míněná tvrzení, nebude se jednat o porušení práv na ochranu osobnosti.

Zvláštní problematikou týkající se porušování práva na čest je kritika – hodnotící úsudky. „Zatímco skutková tvrzení (sdělení) mají objektivní povahu a jako taková je lze ověřit, hodnotící úsudky jsou vždy subjektivní, neboť jsou výrazem názorů toho, kdo hodnotící úsudek pronáší. V tomto smyslu nemůže existovat kritika objektivní (objektivně správná) jako výraz objektivní pravdy. Existuje jen kritika věcná a nevěcná.“¹⁸ S ohledem na svobodu projevu, zakotvenou v článku 17 Listiny základních práv a svobod, která je nezbytným prvkem každého demokratického státu, nelze kritiku považovat za nic nevhodného a negativního. Nicméně i kritika má své hranice. Je nutné

¹⁶ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 313

¹⁷ Rozehnal, A.: Mediální právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r.o., 2004, s. 194

¹⁸ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 315

„rozlišovat mezi kritikou přípustnou neboli oprávněnou a mezi kritikou, která může tvořit podstatu neoprávněného porušení práva na čest.“¹⁹ Kritika by měla být především věcná a konkrétní a měla by vycházet z pravdivých podkladů. Hodnotící úsudek by si měl autor vytvořit právě na základě podkladů, zároveň je vhodné, aby v úsudku bylo uvedeno, z jakých podkladů vycházel. Dalším nezbytným požadavkem kladeným na kritiku je její přiměřenost. „Jde-li o skutková tvrzení, je důvodem vylučujícím neoprávněnost zásahu zpravidla skutečnost, že difamující tvrzení jsou pravdivá. Jejich pravdivost přitom musí dokázat ten, kdo do cti jiného difamujícím tvrzením zasáhl (důkaz pravdy).“²⁰ Z uvedeného vyplývá, že žalobce, který se domáhá ochrany své cti, není povinen prokazovat, že napadená sdělení jsou nepravdivá. „Důkaz pravdy je zpravidla vyloučen, jde-li o skutečnost soukromého života.“²¹ Skutečnosti o soukromém životě občanské právo ochraňuje v rámci ochrany osobního soukromí (viz kapitola 1.4.4.). U ochrany soukromí není rozhodné, zda se jedná o informace pravdivé či nepravdivé.

„Práva na ochranu osobnosti se mohou samozřejmě domáhat i politikové a ostatní veřejně činné osoby, měřítko posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů jsou však v jejich případech mnohem měkčí ve prospěch novinářů a jiných původců těchto výroků.“²² „Ve vztahu k osobám veřejně známým, či politicky činným Ústavní soud vychází z přesvědčení, že právo kritiky, zakotvené v čl. 17 odst. 2 Listiny a čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, které je neoddělitelnou součástí svobody projevu a práva na informace, musí respektovat rovnováhu mezi tímto právem a osobnostními právy konkrétního subjektu a nemůže překračovat určité hranice spojené s atributy demokratické společnosti. Takto vymezené mantinely ve vztahu k fyzické osobě, která jedná či vystupuje jako „veřejná osobnost“ jsou širší, než ve vztahu k osobě soukromé. Toto nazírání není důsledkem jakési „degradace“ ochrany osobnostních práv politika, ale je přirozeným důsledkem jeho rozhodnutí učinit své jednání předmětem veřejné pozornosti, čímž se samozřejmě politik vědomě vystavuje pozorné a ne vždy objektivní kontrole svého jednání a chování, a to jak ze strany svých voličů či členů

¹⁹ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 316

²⁰ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 318

²¹ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 318

²² Nález Ústavního soudu ze dne 04.04.2005, sp.zn. IV. ÚS 146/04

stejně politické strany, tak, a to zejména, ze strany politické opozice, novinářů a všech občanů.²³

1.4.2. Právo na jméno

Právo na jméno je dalším dílčím chráněným právem, které je výslovně uvedeno v ustanovení § 11 občanského zákoníku. Každá fyzická osoba je pomocí jména identifikovatelná a zároveň ji jméno individualizuje, odlišuje od ostatních fyzických osob. Občanskoprávní ochranu požívá příjmení, jméno nebo i dokonce jméno krycí (pseudonym).

V pozitivním smyslu je obsahem práva na jméno právo jej užívat a disponovat s ním. Fyzická osoba má výlučné právo mít a užívat v právním styku ke svému označení jména. Ve smyslu negativním je obsahem práva na jméno právo subjektu bránit se proti neoprávněným zásahům. Především proti tomu, aby někdo jiný, ať již k jakémukoliv účelu, jejího jména k označení neoprávněně užíval. „Z hlediska práva osobnostního, a tedy i § 11 občanského zákoníku, je významné, aby ze jména, resp. ze všeho, co lze pod tento osobnostněprávní pojem zahrnovat, bylo možno objektivně vyvodit totožnost konkrétního člověka, anebo aby některý jmenný prvek alespoň doplňkově sloužil k vyvození totožnosti, proto osobnostněprávní pojem jména zahrnuje i iniciály jména či monogramy, lze-li z nich ztotožnit nositele jména (viz např. obecně známé iniciály „TGM“).²⁴

K obsahu práva na jméno se vyjádřil i Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 19.10.2005, sp. zn. 30 Cdo 936/2005, který uvádí, že obsahem práva na jméno je mimo jiné „současně i právo nebýt označován jiným jménem než jménem svým.“²⁵

Nejvyšší soud se zabýval neoprávněným užitím jména v rozsudku ze dne 22.09.2004, sp. zn. 30 Cdo 181/2004. Nejvyšší soud zde dovedl, že „za neoprávněné

²³ Nález Ústavního soudu ze dne 17.02.2005, sp.zn. III. ÚS 11/04

²⁴ Telec, I.: Chráněné statky osobnostní. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 8, s. 279

²⁵ Doležilek, J.: Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti. 2. vydání. ASPI, a.s., Praha 2008, s. 46

užití jména nelze ovšem považovat každé označení jménem, které je shodné se jménem, které někomu přísluší, nýbrž jen označení takovým jménem za okolností, jež by objektivně mohly vyvolat dojem, že jde o konkrétní fyzickou osobu. Užití jména je třeba posuzovat v konkrétním kontextu s okolnostmi, které toto užití provázely. Pokud k němu dojde při komerčním využití – např. pro reklamní účely, zpravidla nepůjde o užití oprávněné.²⁶

1.4.3. Právo na podobu

Právo na podobu by se dalo dále rozčlenit na právo na podobu v užším smyslu a právo k podobizně.

„Pod podobou fyzických osob je třeba rozumět její charakteristické rysy, které – ať již obrazem, kresbou, fotografií, filmem, televizním snímkem – znázornují její individualizovaný tělesný vzhled, zejména její tvář, příp. celou postavu.“²⁷ Toto právo vzniká každé fyzické osobě jejím narozením.

„Podobiznou se rozumí jakékoli hmotné zobrazení člověka živého i zemřelého (obrazem, fotografií, karikaturou apod.) za předpokladu, že zobrazená osoba je na zobrazení identifikovatelná.“²⁸ Předmětem práva k podobizně hmotné zachycení podoby konkrétní osoby. Právo k podobizně (na rozdíl od práva k podobě) vzniká až ve chvíli, kdy je podoba na podobizně zachycená již identifikovatelná.²⁹

Úprava obou těchto práv je v moderní společnosti velmi důležitá vzhledem k technickému pokroku. Téměř každý mobilní telefon má v současné době integrovaný fotoaparát nebo dokonce je schopen natáčet videozáznam, což často může vést k tomu, že dotčená osoba ani neví, že je fotografována nebo natáčena. Takové fotografie nebo videa mohou být velmi snadno zneužita a díky moderním technologiím (především internetu) velmi rychle rozmnožována a šířena. Tato snadná šířitelnost zároveň

²⁶ Doležilek, J.: Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti. 2. vydání. ASPI, a.s., Praha 2008, s. 42

²⁷ Knappová, M. - Švestka, J. - Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné, svazek I. 4. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 238

²⁸ Knappová, M. - Švestka, J. - Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné, svazek I. 4. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 238

²⁹ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva 1. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 291

způsobuje to, že újma, kterou dotčená osoba může pociťovat, je větší, protože se fotografie či video stane dostupným většímu množství lidí.

Obsahem práva na podobu je v pozitivním smyslu užívací a dispoziční právo subjektu ve vztahu k zachycení jeho podoby. Subjekt je tedy oprávněn k tomu, aby libovolně zachycoval svou podobu a zároveň případně uděloval jiným svolení k jejímu zachycení. Z hlediska negativního jde o oprávnění subjektu k tomu, aby se bránil neoprávněnému zásahu do svého práva – konkrétně zde, aby bránil zachycení podoby a případnému rozšiřování, pokud k tomu sám neudělil svolení.

Právo na podobiznu má obdobný obsah jako právo na podobu, tedy právo subjektu užívat a disponovat podobiznou. To znamená, že subjekt může podobiznu užívat sám jakýmkoli způsobem a udělovat souhlas k užití podobizny. Dále pak má subjekt oprávnění bránit se proti neoprávněnému použití podobizny.

1.4.4. Právo na osobní soukromí

Právo na soukromí je jedním z dílčích chráněných práv, která jsou výslovně uvedena v ustanovení § 11 občanského zákoníku. Pojem soukromí zákon nedefinuje. Pravděpodobně by to ani nebylo účelné. Evropský soud pro lidská práva v rozsudku ve věci Niemietz proti Německu ze dne 16.12.1992 uvádí, že „soud nepokládá za možné ani nutné pokusit se o vyčerpávající definici pojmu „soukromý život“. Bylo by příliš restriktivní limitovat tento pojem na „vnitřní kruh“, v němž může jedinec žít svůj vlastní osobní život podle svých představ, a úplně z něho vyloučit svět nezahrnutý do tohoto kruhu.“³⁰

Ochrana soukromí zakotvuje Listina základních práv a svobod v článku 7 odst. 1, který stanoví, že *nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.* „Soukromí zahrnuje soukromý a rodinný život, a to i včetně ochrany osobních mezilidských pout, ať již rodinných nebo jiných,

³⁰ Doležilek, J.: Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti. 2. vydání. ASPI, a.s., Praha 2008, s. 163

zahrnujících vedle sféry ryze intimní též přátelství, osobní známosti apod. Spadá sem i právo vstupovat do osobních styků s jinými lidmi a vytvářet si tak svůj osobní citový život.³¹

Právo na soukromí dle občanského zákoníku má sloužit k tomu, aby fyzická osoba nebyla ve své soukromé sféře rušena. Toto právo by mělo fyzické osobě poskytnout jistotu, že informace o jeho soukromém životě nebudou veřejně přístupné. A pokud ano, tak pouze se souhlasem dotyčné osoby nebo ze zákonného důvodu.

Právo na osobní soukromí lze definovat jako „právo fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popř. v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným (pozitivní složka práva) a zároveň se bránit (vzepřít) proti neoprávněným zásahům do této sféry ze strany jiných osob s rovným právním postavením (negativní složka práva).“³²

„Skutečnosti osobního (intimního) rázu tvoří vždy předmět občanskoprávní ochrany podle § 13 občanského zákoníku bez ohledu na to, jde-li o skutečnosti nepravdivé, pravdu zkreslující nebo pravdivé.“³³ V tomto případě nelze použít tzv. důkaz pravdy.

Obsahem práva na soukromí je v pozitivním smyslu dispoziční právo subjektu – tedy právo fyzické osoby disponovat se skutečnostmi ze svého osobního života podle svého uvážení. Tyto skutečnosti může sám rozšiřovat nebo udělovat svolení k jejich rozšíření. Obsahem práva v negativním smyslu je oprávnění bránit se proti neoprávněným zásahům do osobního soukromí, tj. využívání skutečností o soukromém životě.

„O porušení práva na soukromí jde nejen tehdy, jestliže někdo neoprávněně získává vědomosti o skutečnostech soukromého života jiné osoby (např. proniká do jeho soukromých prostor, jako jsou byt, chata, atd., sleduje jeho soukromý život,

³¹ Telec, I.: Chráněné statky osobnostní. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 8, s. 279

³² Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 335

³³ Švestka, J. – Spáčil, J. – Škárová, M. a kol.: Občanský zákoník I. 1. vydání. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 171

pořizuje obrazové snímky a zvukové záznamy, zasahuje do jeho soukromých písemností), nýbrž i tehdy jestliže tyto skutečnosti soukromého života dále rozšiřuje.³⁴

V současné době rozvoje informačních technologií je úprava ochrany soukromí velice důležitá. Vývoj informačních technologií zároveň klade určité požadavky na „dotčené“ osoby samotné, jelikož existuje velké množství internetových sociálních sítí, kde je záležitostí každého jedince, jaké informace ze svého soukromí sám zveřejní. A pokud již nějaké informace zpřístupní veřejnosti, měl by si být vědom, jaké to může mít důsledky.

Do práva na osobní soukromí lze zahrnout také stále významnější ochranu osobních údajů upravenou zvláštními předpisy, především zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

1.4.5. Právo na slovní projevy osobní povahy

Občanský zákoník upravuje právo na slovní projev pod označením právo na projevy osobní povahy v ustanovení § 11.

„Slovní projev je výrazem osobnosti fyzické osoby. Proto je i právo na slovní projev, které záleží ve výlučném oprávnění uplatnit svůj slovní projev (zejména jeho písemným nebo zvukovým zachycením nebo udělením svolení k takovému zachycení), jedním z práv vyplývajících z obecné ochrany osobnosti fyzické osoby. Od tohoto práva je třeba odlišovat právo k záznamům slovního projevu, které se vyskytuje ve dvou formách: jako právo k písemnostem a jako právo k zvukovým záznamům. Zatímco přímým předmětem práva na slovní projev je tento projev sám jako osobnostní – nehmotný statek, je předmětem práv k uvedeným záznamům písemné nebo zvukové zachycení slovního projevu na hmotném substrátu.“³⁵

³⁴ Knap, K. - Švestka J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 335

³⁵ Knap, K., Švestka J., a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, s. 321

Právo k písemnému či zvukovému zachycení projevů osobní povahy je upraveno zvláště, a to v ustanovení § 12 občanského zákoníku. Důvodem zvláštní úpravy těchto hmotných záznamů je odlišný charakter od projevů osobní povahy. Liší se především tím, že vznikají v jiném okamžiku než právo na projevy osobní povahy. Právo na projev osobní povahy vzniká již v okamžiku samotného projevu, právo k hmotnému zachycení takového projevu vzniká logicky až jeho zachycením.

Písemnosti osobní povahy jsou například dopisy, emaily, deníky, kde se fyzická osoba projevuje, a zpravidla nejsou určeny k šíření, i když nemusí mít důvěrnou povahu.

1.5. Neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti

„Občanskoprávní ochrana osobnosti fyzické osoby se poskytuje jen proti takovému zásahu do jejích osobnostních práv, který lze kvalifikovat jako neoprávněný (protiprávní – nedovolený). Neoprávněným je takový zásah, který je v rozporu s objektivním právem, tj. s právním řádem. Takovým zásahem je každé nepravdivé či pravdu zkreslující tvrzení o fyzické osobě, která zasahuje do její osobnosti.“³⁶

„Předpokladem úspěšného uplatnění práva na ochranu osobnosti je jednak to, že došlo k neoprávněnému zásahu a jednak to, že tento zásah byl objektivně způsobilý přivodit újmu na právech chráněných ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku.“³⁷

Pojmem neoprávněný zásah se zabýval Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 01.10.2002, sp. zn. 28 Cdo 983/2002. Nejvyšší soud zde vyslovil názor, že „neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti je jednání směřující proti

³⁶ Švestka, J. – Spáčil, J. – Škárková, M. a kol.: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s.171

³⁷ Doležilek, J.: Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti. 2. vydání. ASPI, a.s., Praha 2008, s. 13

osobní i mravní integritě fyzické osoby, které je objektivně způsobilé snížit její důstojnost, vážnost a čest a které ohrožuje její postavení a uplatnění ve společnosti.³⁸

„Neoprávněným zásahem je zásadně každé nepravdivé tvrzení nebo obvinění, které zasahuje práva chráněná § 11 a násl. občanského zákoníku. Bez významu je skutečnost, zda původce zásahu si byl vědom nepravdivosti svého tvrzení nebo zda šlo pouze o nedbalé přejímání poznatků a jejich rozšiřování.

Neoprávněným zásahem do práv chráněných ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku bude zásadně nepravdivé, nebo pravdu zkreslující tvrzení. Z toho ovšem neplyne závěr, že neoprávněným zásahem nemůže být pravdivé tvrzení. Neoprávněným zásahem může být pravdivé tvrzení, které se dotýká intimní sféry života občana, neboť ta je rovněž chráněna ustanovením § 11 občanského zákoníku jako jedna z neméně významných složek osobnosti občana, potřebná k jejímu rozvoji a uplatnění občana ve společnosti.³⁹

1.6. Prostředky ochrany osobnosti

Podle ustanovení § 13 odst. 1 občanského zákoníku *má fyzická osoba právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění.* Jedná se pouze o demonstrativní výčet, není vyloučeno, aby dotčená osoba použila i jiných občanskoprávních prostředků.

„Občanskoprávní odpovědnost (sankce) za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti podle § 13 občanského zákoníku předpokládá splnění těchto podmínek:

- a) neoprávněný zásah do chráněného všeobecného osobnostního práva fyzické osoby, který je objektivně způsobilý porušit nebo ohrozit osobnost fyzické osoby,

³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 01.10.2002, sp. zn. 28 Cdo 983/2002

³⁹ Doležilek, J.: Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti. 2. vydání. ASPI, a.s., Praha 2008, s. 15

- b) újma na osobnosti fyzické osoby (nemajetková újma) v její fyzické, psychicko-morálně-sociální integritě; v určitých případech musí tato újma spočívat ve snížení důstojnosti nebo vážnosti fyzické osoby ve značné míře,
- c) příčinná souvislost mezi a) a b).“⁴⁰

K tomu, aby odpovědnost za neoprávněný zásah vznikla je potřeba splnění všech výše uvedených podmínek, přičemž odpovědnost je založena na objektivním principu. To znamená, že se k odpovědnosti nevyžaduje zavinění původce neoprávněného zásahu.

„Odpovědnost podle § 13 občanského zákoníku nemůže být vyloučena ani důkazem tzv. omluvitelného omylu (např. tím, že původce neoprávněného zásahu jednal v dobré víře, resp. si nebyl vědom nepravdivosti svého tvrzení, spoléhal se při rozšiřování svých tvrzení s lehkomyšlností a bez potřebného ověření na serióznost a pravdivost poskytnutých podkladů, šířil údaje, které sám jen slyšel, vycházel z toho, že on sám neměl důvod tomu nevěřit atd., zkrátka nestaral se o to, zda jím šířené tvrzení je pravdivé či nikoli).“⁴¹ „Spočívá-li však zásah ve skutkových tvrzeních difamující povahy (nerozhoduje jsou-li tato tvrzení rozšiřována písemně, ústně, tiskem, televizí či jinak), zproští se jejich původce (na něm je povinnost tvrzení, důkazní povinnost, břemeno tvrzení i důkazní břemeno) občanskoprávní odpovědnosti podle § 13 občanského zákoníku, jestliže prokáže, že tato tvrzení jsou pravdivá (tzv. důkaz pravdy).“⁴²

Prostředky občanskoprávní ochrany osobnosti lze členit na obecné a zvláštní. Obecné jsou takové prostředky, které občanské právo nespojuje přímo s ochranou osobnosti fyzické osoby, jsou určeny všeobecně k ochraně práv subjektů.

K obecným prostředkům ochrany jsou v odborné literatuře řazeny:

- ochrana dohodou (§ 3 odst. 2 občanského zákoníku)

⁴⁰ Švestka, J. – Spáčil, J. – Škárová, M. a kol.: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s.170

⁴¹ Švestka, J. – Spáčil, J. – Škárová, M. a kol.: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s.170

⁴² Švestka, J. – Spáčil, J. – Škárová, M. a kol.: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s.170

- ochrana svépomocí (§ 6 občanského zákoníku)
- ochrana poskytovaná orgánem veřejné správy (§ 5 občanského zákoníku)
- ochrana soudní
 - činnost soudu před zahájením řízení (§ 59 - § 69 občanského soudního řádu)
 - předběžná opatření (§ 74 občanského soudního řádu)
 - určovací žaloby (§ 80 občanského soudního řádu)
 - žaloby na náhradu škody (§ 16, § 420 a násl. občanského zákoníku)

Zvláštní prostředky ochrany jsou založeny na ustanovení § 13 občanského zákoníku. Jsou přímo spojeny s ochranou osobnosti fyzické osoby. Jedná se o zvláštní soudní ochranu poskytovanou zejména:

- žalobou zdržovací (negatorní)
- žalobou odstraňovací (restituční)
- žalobou satisfakční
 - morální satisfakce
 - finanční satisfakce

1.6.1. Žaloba negatorní

Pro upuštění od neoprávněného zásahu do osobnostních práv lze využít negatorní neboli zdržovací žaloby. Nezbytnou podmínkou pro úspěšné domáhání se upuštění od neoprávněného zásahu je, aby neoprávněný zásah trval nebo nadále existovalo bezprostřední nebezpečí jeho uskutečnění nebo opakování v budoucnosti. Pokud neoprávněný zásah již pominul nebo nehrozí možnost jeho opakování, nelze tento prostředek ochrany použít. Tento prostředek ochrany směřuje k tomu, aby bylo upuštěno od neoprávněného zásahu, čímž preventivně brání případné újmě na osobnosti fyzické osoby.

1.6.2. Žaloba odstraňovací

Tato žaloba slouží k odstranění trvajících následků neoprávněného zásahu do práva na ochranu osobnosti. Někdy je označována jako restituční. Použije se v situaci, kdy následky neoprávněného zásahu přetrvávají, i když zásah sám již skončil. Žaloba je vhodná v případech, kdy je možné následky zásahu přijatelným způsobem odstranit a obnovit předešlý stav. Žalobní petit a následně i výrok rozhodnutí soudu musí obsahovat dostatečně konkrétní určení následků neoprávněného zásahu a způsobu odstranění těchto následků.

1.6.3. Žaloba satisfakční

Dotčená osoba má dle ustanovení § 13 odst. 1 občanského zákoníku *právo aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. Zadostiučinění může být morální, které spočívá např. v omluvě zveřejněné v tisku nebo v odvolání difamujícího výroku. Zásah do osobnostních práv však může být natolik důrazný, že se morální zadostiučinění nemusí jevit jako dostačující. Dle ustanovení § 13 odst. 2 občanského zákoníku pokud by se nejedilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 (morální) zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích. Výši finančního zadostiučinění určí soud a to s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.*

Podle ustanovení § 15 občanského zákoníku *po smrti fyzické osoby přísluší uplatňovat právo na ochranu její osobnosti manželu nebo partnerovi a dětem a není-li jich, jejím rodičům.*

1.7. Omezení všeobecných osobnostních práv

Všeobecná osobnostní práva nejsou absolutní, mohou nastat i situace, kdy je možné tato práva určitým způsobem omezit. Jde o situace, které předvídá zákon nebo také situace, kdy fyzická osoba dá např. svolení k pořízení nebo použití určitých osobních statků.

Ustanovení § 12 odst. 1 občanského zákoníku vymezuje okruh chráněných osobních statků, které nesmí být pořízeny nebo použity bez svolení dotčené osoby. Zákon zde vyjmenovává písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejích projevů osobní povahy. „Na rozdíl od § 11 občanského zákoníku, který je pojat jen příkladmo, demonstrativně, jedná se zde o výčet taxativní.“⁴³

V zásadě se dá říci, že tyto chráněné osobní statky smějí být pořízeny nebo použity:

- a) pouze se svolením toho, koho se týkají,
- b) bez svolení toho, koho se týkají, a to na základě tzv. zákonné úřední licence, jde-li o použití k účelům úředním na základě zákona,
- c) bez svolení toho, koho se týkají, a to na základě tzv. zákonné umělecké a vědecké licence nebo tzv. zákonné zpravodajské licence, jde-li o použití k vědeckým a uměleckým účelům nebo pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní zpravodajství.

Zákon obecně nestanoví, jak má být svolení uděleno. V případě, že zákon výslovně nestanoví nutnost písemného svolení, je možné, aby byl souhlas vyjádřen i konkludentně. „Svolení fyzické osoby jako projev její vůle má formu právního úkonu (ať jednostranného či plynoucího z dohody). Jeho prostřednictvím fyzická osoba realizuje své dispoziční oprávnění jako součást obsahu všeobecného osobnostního

⁴³ Telec, I.: Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 24, s. 879

práva. Svolení může dát fyzická osoba jen k nakládání s takovými statky své osobnosti, s nimiž může platně disponovat (proto svolení s takovým zákrokem do práva na tělesnou integritu, které by mělo za následek smrt fyzické osoby, by bylo neplatné).⁴⁴ Jiné použití projevů osobní povahy než výše uvedená sub a) až c) je protiprávní.

⁴⁴ Knappová, M. - Švestka, J. – Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné, svazek I. 4. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 242

Část druhá: Právo na odpověď

2.1. Stručná historie tiskového práva

V období první republiky bylo na území České republiky tiskové právo upraveno rakouským zákonem o tisku ze dne 17. prosince 1862, publikovaným pod č. 6/1863 ř.z. (rakouský tiskový zákon). Rakouský tiskový zákon se stal součástí československého právního řádu na základě tzv. recepční normy (zákona č. 11/1918 Sb. z. a n.). Tento zákon upravoval institut tiskové opravy, a to v ustanoveních § 19 až § 22.

Rakouský tiskový zákon v ustanovení § 19 stanovil, že na žádost úřadu nebo soukromé osoby, která byla spisem periodickým dotčena, měla být otištěna oprava, a to v listu, který vyšel nejdříve od podání žádosti. Oprava měla být vytištěna stejným způsobem (co se týče umístění a velikosti písma) jako „opravovaný“ článek. Úřední opravy byly vytištěny zdarma. Opravy, které vyžadovaly soukromé osoby, byly zdarma pokud nebyly dvakrát rozsáhlejší než „opravovaný“ článek. V opačném případě se za tu část, která přesahovala stanovený rozsah, platilo jako za běžnou inzerci. Pokud by redakce odmítla opravy otisknout, státní zástupce mohl toto nařídit nebo mohl dle potřeby vydávání periodického tisku zastavit, dokud nebyla oprava otištěna. V případě, že by redaktor nechtěl opravy, které mu nařídil státní zástupce, otisknout, dopustil se přestupku a mohl být pokutován. Opravy nesměly být upravovány. Rakouský tiskový zákon také stanovil, že ve stejném čísle periodického tisku, kde byla oprava vytištěna, nesmí být obsaženy připomínky k této opravě.

Na území Československa platilo recipované rakouské tiskové právo s různými obměnami až do roku 1950. Svoboda tisku a zákaz cenzury byly stanoveny § 113 zákona č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky. Ustanovení § 117 tohoto zákona upravoval svobodu tisku podrobněji. Stanovil, že se

každý může v mezích zákona projevat mínění slovem, písmem, tiskem, obrazem apod.

V roce 1933 byl schválen zákon č. 126/1933 Sb., kterým se mění a doplňují tiskové zákony. Tento zákon, který bývá označován jako tzv. Malý tiskový zákon, upravoval institut tiskové opravy v ustanoveních § 11 až § 17. V případě, že se někoho dotkla zpráva v periodickém tiskopise, měl právo žádat uveřejnění opravy. V opravě směly být uvedeny pouze skutečnosti, které opravují nebo vyvracejí skutečnosti ve zprávě uvedené. Oprava byla v tisku označena slovy „Tisková oprava“, v úvodu odkazovala na původní zprávu, v nadpisu i na konci byl uveden ten, kdo o ni žádal. Uveřejnění bylo obdobně jako v rakouské právní úpravě zdarma, přesahovala-li dvojnásobně původní zprávy, zaplatil opravující přesahující část jako za inzerci. Je zajímavé, že oprava měla být doručena přímo odpovědnému redaktorovi, avšak stačilo ji doručit vydavateli nebo tiskaři. Odpovědný redaktor byl povinen opravu uveřejnit beze změny a ve stejné části periodického tisku jako zpráva, které se týkala. Termín pro uveřejnění byl 3 dny od jejího dodání a případného zaplacení poplatků (za přesahující rozsah) nebo v nejbližším čísle, pokud periodický tisk vycházel ve větších intervalech.

Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., ústava Československé republiky, stanovil svobodu tisku a zákaz předběžné cenzury. Avšak po únoru 1948 byla postupně omezována svoboda tisku i projevu a z tiskového práva se začaly vytracovat demokratické principy. „Zákon č. 184/1950 Sb., o vydávání časopisů a o Svazu československých novinářů, stanovil, že vydávání periodického tisku nesmí být předmětem soukromého podnikání, stanovil okruh osob, které mohly obdržet oprávnění k vydávání časopisu, vydavatelská činnost mohla být prováděna ve vydavatelském časopiseckém podniku, k jehož zřízení bylo nutné získat zvláštní povolení“.⁴⁵

Svobodu projevu zaručoval i ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky. Svoboda projevu byla definována v článku 28. Odstavec první článku 28 stanovil, že *v souladu se zájmy pracujícího lidu je všem občanům zaručena svoboda projevu ve všech oborech života společnosti, zejména také svoboda slova a tisku. Těchto svobod občané užívají jak v zájmu rozvoje své osobnosti a*

⁴⁵ Chaloupková, H.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. XIII

svého tvůrčího úsilí, tak k uplatňování své aktivní účasti na správě státu a na hospodářské a kulturní výstavbě země. Odstavec druhý článku 28 rozvíjí prostředky svobody projevu a to takto: Tyto svobody jsou zajištěny tím, že se pracujícím a jejich organizacím dávají k dispozici vydavatelství a tiskové podniky, veřejné budovy, sály, prostranství, jakož i rozhlas, televize a jiné prostředky.

V roce 1966 byl schválen zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku. Tento zákon neupravoval institut odpovědi ale opravy nepravdivých údajů. Podle ustanovení § 19 zákona o periodickém tisku *byl-li v hromadném informačním prostředku uveřejněn nepravdivý nebo pravdu zkreslující údaj, který se dotýká cti občana nebo dobrého jména organizace, vědecké nebo kulturní instituce, anebo který se týká činnosti státního orgánu, může občan, organizace, instituce nebo státní orgán nejpozději do dvou měsíců po uveřejnění písemně žádat šéfredaktora o bezplatné uveřejnění opravy a navrhnout její znění.* Podle ustanovení § 10 odst. 1 tohoto zákona za periodický tisk odpovídal vydavatel. Zároveň však ustanovení § 10 odst. 3 zákona o periodickém tisku zakotvil odpovědnost šéfredaktora, byl-li stanoven vydavatelem. Šéfredaktor v takovém případě odpovídal vydavateli za obsah jednotlivého vydání hromadného informačního prostředku, zejména pak za to, aby obsahem hromadného informačního prostředku nebyly porušeny zákonem chráněné zájmy společnosti, občanů a organizací. Obdobná úprava platila pro zástupce šéfredaktora či vedoucího redaktora. Dalším ustanovením o odpovědnosti za obsah tisku byl § 16 odst. 3 věta první zákona o periodickém tisku, který stanovil, že *za ochranu společnosti a občanů proti zneužití svobody projevu, slova a tisku odpovídají vydavatel, šéfredaktor a autor v rozsahu vyplývajícím z platných předpisů.* Tímto pojetím odpovědnosti se zákon o periodickém tisku zásadně odlišuje od současné právní úpravy.

Současnou právní úpravu tiskového práva představuje zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a změně některých dalších zákonů (tiskový zákon). Tiskový zákon nahradil zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku, ve znění pozdějších předpisů a zrušil vyhlášku Ministerstva školství a kultury č. 140/1964 Sb., o povinných a pracovních výtiscích. Dále novelizuje zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, a to tak, že úpravu práva na odpověď a dodatečné sdělení (i úpravu podávání a náležitostí

žádosti, podmínky uveřejnění, uplatnění práva u soudu a výjimky z povinnosti uveřejnit odpověď či dodatečné sdělení), ochrany zdroje informací a výjimku z odpovědnosti za obsah uveřejněné reklamy promítá i do oblasti rozhlasového a televizního vysílání.

2.2. Odpovědnost v oblasti tiskového práva

Tiskový zákon vymezuje odpovědnost za obsah periodického tisku v ustanovení § 4, podle kterého *za obsah periodického tisku odpovídá vydavatel*. Nový tiskový zákon tedy zavedl výlučnou odpovědnost vydavatele oproti předchozí úpravě v zákoně o periodickém tisku (více viz předchozí kapitola). To by mělo usnadnit vymahatelnost nároků, která byla při dřívější úpravě problematická.

Podmínkou vzniku odpovědnosti za obsah periodického tisku není zavinění, jedná se o odpovědnost objektivní. Vydavatel musí dbát na to, aby obsahem periodického tisku nebyla porušována práva třetích osob. Avšak i z této výlučné odpovědnosti zákon umožňuje některé výjimky a to konkrétně v § 5 a § 15 tiskového zákona.

Výjimkou z výlučné odpovědnosti vydavatele za obsah tisku je především v oblasti odpovědnosti za obsah reklamy a inzerce. Tuto výjimku upravuje ustanovení § 5 tiskového zákona, který stanoví, že *vydavatel neodpovídá podle tohoto zákona za pravdivost údajů obsažených v reklamě a v inzerci uveřejněné v periodickém tisku. Tato výjimka neplatí pro reklamu a inzerci samotného vydavatele. Nedotčena zůstává odpovědnost vydavatele podle zvláštního právního předpisu*. Je logické, že není možné na vydavatele vyžadovat, aby sám zjišťoval, zda jsou údaje uvedené v reklamě či inzerci pravdivé. Jednalo by se o zjišťování velice finančně náročné a obtížné, možná dokonce i nerealizovatelné.

K problematice odpovědnosti za obsah reklamy se vyjádřil i Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 22.12.2005, sp.zn. 30 Cdo 993/2005. Nejvyšší soud zde vyslovil názor, že „s ohledem na systematiku daného zákona (tiskového zákona) je nutno zmíněné ustanovení (§ 5 tiskového zákona) vykládat též v souvislosti s ustanovením §

10 tohoto zákona upravujícím právo na odpověď. Proto, jsou – li uplatněny předpoklady ustanovení § 5 cit. zákona, není možno dovozovat povinnost vydavatele uveřejnit požadovanou odpověď.⁴⁶

2.3. Obecně k institutu práva na odpověď

Institut práva na odpověď je v našem právním řádu novým institutem, který byl zaveden tiskovým zákonem v roce 2000. V předchozích právních úpravách byl zakotven institut tiskové opravy, který je svou povahou právu na odpověď velmi blízký. „Právu na tiskovou opravu odpovídala povinnost vydavatele zveřejnit opravu nepravdivých tvrzení, která byla o dotčené osobě zveřejněna. Účelem institutu tiskové opravy bylo eliminovat nepříznivé důsledky nepravdivých sdělení zveřejněných v tisku a informovat veřejnost o tom, že publikované sdělení neodpovídá skutečnosti. Na rozdíl od práva na odpověď byla tisková oprava sdělením vydavatele.“⁴⁷

„Od prostředků, které dotčené osobě na ochranu osobnostních práv poskytuje občanský zákoník, se právo na odpověď liší způsobem uplatnění. Nároky, které vyplývají z občanského zákoníku (včetně nároku na poskytnutí zadostiučinění ať již nepeněžitého nebo v penězích), dotčená osoba uplatňuje u soudu, který rozhoduje o tom, zda došlo k porušení práva na ochranu osobnosti, právo na odpověď je dotčená osoba povinna primárně uplatnit u vydavatele. Pokud vydavatel odpověď nezveřejní, může se dotčená osoba domáhat svého práva soudní cestou. Předmětem sporu v takovém případě není otázka, zda zveřejněním původního sdělení došlo k porušení osobnostních práv dotčené osoby, nýbrž otázka, zda vzniklo právo na odpověď a zda dotčená osoba uplatnila právo na odpověď v souladu se zákonem.“⁴⁸

Právní úprava práva na odpověď v současném tiskovém zákoně byla do našeho právního řádu zavedena v souladu s požadavky, které stanoví článek 23 Směrnice č.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.12.2005, sp.zn. 30 Cdo 993/2005

⁴⁷ Moravec, O.: Právo na odpověď z pohledu ústavního práva. Časopis pro právní vědu a praxi. 2007, roč. 15, č. 4, s. 289

⁴⁸ Moravec, O.: Právo na odpověď z pohledu ústavního práva. Časopis pro právní vědu a praxi. 2007, roč. 15, č. 4, s. 289

89/552/EHS ve znění Směrnice č. 97/36/ES. Tato směrnice ze dne 03.10.1989 upravuje koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání. Směrnice stanoví, že každá fyzická či právnická osoba bez ohledu na státní příslušnost má právo na uveřejnění odpovědi nebo na obdobný prostředek, a to aniž by byly dotčeny předpisy občanského, správního nebo trestního práva. Podle článku 23 této směrnice členské státy mají přijmout nezbytná opatření k zavedení tohoto práva a určit postup jeho výkonu. Státy mají zejména zajistit, aby lhůta stanovená pro uplatnění tohoto práva byla dostatečná. Směrnice dále upravuje možnost zamítnutí žádosti v určitých situacích, například pokud představuje trestné jednání nebo odporuje dobrým mravům. Konečně směrnice po členských státech požaduje, aby byly stanoveny postupy umožňující soudní přezkum v případě sporu o výkon práva na uveřejnění odpovědi.

Podle důvodové zprávy nový tiskový zákon „respektuje rovněž doporučení obsažená v rezoluci č. (74) 26 Výboru ministrů Rady Evropy o právu na odpověď“, přijaté dne 2.7.1974.⁴⁹

„Při realizaci svobody projevu může docházet ke kolizím s jinými právy - s právem na soukromí, občanskou čest a lidskou důstojnost, s právem na dobrou pověst v případě právnické osoby, ale také s právem na ochranu veřejného pořádku, morálky, národní bezpečnosti. Při posuzování, kterému právu dát přednost, musí být zváženy všechny hodnoty těchto práv, neboť žádné právo by nemělo mít prioritu před právem druhým.“⁵⁰

Cílem práva na odpověď je poskytnutí možnosti ochrany před publikovanými sděleními, která mohou mít negativní dopad na soukromí, čest a důstojnost. Každá fyzická či právnická osoba má právo na obranu před nepravdivými či pravdu zkreslujícími údaji o ní samotné, které byly zveřejněny v periodickém tisku. Právo na odpověď je specifické tím, že se jedná o sdělení přímo dotčené osoby – nejde o sdělení či omluvu vydavatele, šéfredaktora či redaktora. Sama dotčená osoba má možnost se vyjádřit ke skutečnostem, které o ní byly zveřejněny a nějakým způsobem se jí dotkly.

⁴⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 46/2000 Sb., Tiskový zákon. Zvláštní část. K § 13.

⁵⁰ Chaloupková, H.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 39

Institut odpovědi v tiskovém zákoně upravuje § 10. Podle ustanovení § 10 odst. 1 tiskového zákona *jestliže bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění odpovědi. Vydavatel je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit.*

Vydavatele definuje tiskový zákon v § 3 písm. b) jako *fyzickou nebo právnickou osobu, která vydává periodický tisk*. Periodický tisk je definován v § 3 písm. a) tiskového zákona jako *noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotlivé grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce*. Právo na odpověď lze tedy uplatnit pouze na sdělení, která byla uveřejněna v periodickém tisku. Musí jít o periodický tisk vydávaný na území České republiky nebo na území České republiky šířený.

Jak je z ustanovení § 10 odst. 1 tiskového zákona patrné, právo na odpověď má fyzická i právnická osoba. „Fyzickou osobou je třeba rozumět každého člověka od jeho narození až do jeho smrti nezávisle na jeho věku, rozumové a volní vyspělosti a duševním zdraví, a tedy i nezávisle na tom, zda má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu nebo zčásti, anebo zda tuto způsobilost nemá vůbec. Vzhledem k tomu, že český právní řád přiznává obecně způsobilost k právům a povinnostem i dítěti již počatému, narodí-li se živé, nelze z okruhu subjektů práva na odpověď vyloučit ani počaté a dosud nenarozené dítě (nasciturus).“⁵¹ Není úplně neobvyklé, že se v českých médiích, ať již periodickém tisku nebo v televizním vysílání, objevují sdělení o dosud nenarozených dětech celebrit, politiků či jinak významných osobností, která se jich mohou dotýkat.

Právo na odpověď může uplatnit každá fyzická osoba a to bez ohledu na to, zda je státním občanem České republiky nebo zda má v České republice pobyt.

Definice právnické osoby je obsažena v občanském zákoníku v ustanovení § 18 odst. 2. Právnickými osobami jsou sdružení fyzických nebo právnických osob, účelová

⁵¹ Doležilek, J.: Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 434.

sdužení majetku, jednotky územní samosprávy, a jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon.

Právo na odpověď nelze uplatnit vůči sdělením uveřejněným ve Sbírce zákonů, Sbírce mezinárodních smluv, věstnících a úředních tiskovinách vydávaných na základě zvláštního právního předpisu, ani vůči sdělením obsaženým v periodickém tisku vydávaném výlučně pro vnitřní potřeby vydavatele, neboť na ně se dle § 2 odst. 2 tiskový zákon nevztahuje.

Podle ustanovení § 10 odst. 2 věty první tiskového zákona se *odpověď musí omezit pouze na skutkové tvrzení, kterým se tvrzení podle odstavce 1 uvádí na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení doplňuje nebo zpřesňuje....*

„Předmětem práva na odpověď jsou z objektivního hlediska skutková tvrzení. Gramatický výklad § 10 odst. 1 tiskového zákona by mohl svádět k tomu, že práva na odpověď by se mohl dovolávat každý, o němž bylo v tisku uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které má difamující povahu, a to bez ohledu na jeho pravdivost. S ohledem na absenci bližšího vymezení povahy skutkového tvrzení v § 10 odst. 1 je však v návaznosti na § 10 odst. 2 zřejmé, že předmětem práva na odpověď jsou tvrzení nepravdivá (odpověď je uvede na pravou míru), neúplná (odpověď je doplní), zkreslující (odpověď je zpřesní). V prvé řadě se právo na odpověď bude týkat nepravdivých skutkových tvrzení, nejsou však vyloučena i sama o sobě pravdivá tvrzení, pokud budou neúplná či jinak pravdu zkreslující.“⁵²

„Běžný periodický tisk, určený k informování nejširší veřejnosti, se v konkrétních případech musí (především s ohledem na rozsah jednotlivých příspěvků a čtenářský zájem) uchýlovat k jistým zjednodušením a nelze bez dalšího tvrdit, že každé zjednodušení (či zkreslení) musí nutně vést k zásahu do osobnostních práv dotčených osob. Nelze však trvat na naprosté přesnosti skutkových tvrzení a klást tím ve svých důsledcích na novináře nesplnitelné nároky.“⁵³

⁵² Chaloupková, H.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 33

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.04.2008, sp. zn. 30 Cdo 1458/2008

Podle ustanovení § 10 odst. 2 věty druhé tiskového zákona *musí být odpověď přiměřená rozsahu napadeného sdělení, je-li napadena jen jeho část, pak této části; z odpovědi musí být patrné, kdo ji činí*. Obecně by mělo platit, že by odpověď neměla být ve zjevném nepoměru ke zveřejněnému sdělení; je-li napadena část sdělení, tak této části. Právo na odpověď je prostředkem, jehož cílem je poskytnout každému, kdo splňuje podmínky pro uplatnění práva na odpověď, přiměřený prostor (odpovídající napadenému sdělení).

Důležitým formálním znakem žádosti o zveřejnění odpovědi je to, že musí být patrné, kdo ji činí. Aby čtenář (veřejnost) pochopil, že jde o „odpověď“, je důležité, aby čtenář mohl identifikovat toho, kdo odpověď činí. Je tedy zcela nezbytné, aby byl text odpovědi podepsán žadatelem. Nestačí, že bude podepsána žádost o zveřejnění odpovědi jako taková. Pokud žadatel toto opomine, může to vést k tomu, že požadovaný text není vydavatelem zveřejněn, resp. může být i důvodem k zamítnutí následné žaloby o zveřejnění odpovědi. Nicméně toto záleží na konkrétním případě a nelze obecně říci, že v případě, kdy nebude text požadované odpovědi podepsán, bude žaloba zamítnuta.

Tímto problémem se zabýval Krajský soud v Českých Budějovicích v rozsudku ze dne 31.07.2009, sp.zn. 19 C 50/2008. Zde se žalobce J.B. žalobou o odpověď dle tiskového zákona a o ochranu osobnosti s požadavkem na náhradu nemajetkové újmy proti žalované V. a.s. domáhal mimo jiné otištění odpovědi, přičemž požadovaný text odpovědi nebyl podepsán. Žalovaná namítla, že text požadované odpovědi není podepsán žalobcem, což je v rozporu s ustanovením § 10 odst. 2 tiskového zákona, který stanoví, že z odpovědi musí být patrné, kdo ji činí. Krajský soud tuto námitku nesdílel. V odůvodnění rozsudku Krajský soud uvádí, že „je třeba uvést, že odpověď je sice značně formalizovaným institutem, nelze však klást nepřiměřené nároky na znění žádosti o odpověď tak, aby pouze z formálních důvodů bylo znemožněno takového institutu využít“.⁵⁴ Z výše uvedeného tedy vyplývá, že nedostatek spočívající v absenci podpisu požadovaného textu by neměl být důvodem k zamítnutí žaloby jako celku.

Tiskový zákon také upravuje situaci, kdy již byla odpověď otištěna a žadatel by se domáhal další žádostí o odpověď na tuto odpověď, a to tak, že tuto možnost vylučuje.

⁵⁴ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31.07.2009, sp.zn. 19 C 50/2008

Ustanovení § 10 odst. 3 tiskového zákona stanoví, že *osoba, na jejíž žádost byla vydavatelem uveřejněna odpověď podle tohoto zákona, nemůže požadovat uveřejnění další odpovědi na tuto odpověď.*

Po smrti fyzické osoby přísluší právo na odpověď jejímu manželu a dětem, a není-li jich, jejím rodičům. Tato úprava koresponduje s § 15 občanského zákoníku. Toto rozšíření okruhu osob, které mohou zveřejnění odpovědi požadovat, slouží zajištění ochrany osobní integrity fyzické osoby i po její smrti a to i přestože institut odpovědi je z povahy věci institutem vyznačujícím se především subjektivním hlediskem dotčené osoby.

Pro uplatnění práva na odpověď po smrti fyzické osoby zákon neurčuje žádné pravidlo. Mohlo by tak dojít k situaci, kdy žádost o zveřejnění odpovědi vydavatel obdrží od více osob s odlišným stanoviskem k uveřejněnému sdělení. Je teoreticky možné, že nastane situace, že vydavatel bude povinen uveřejnit odpověď několika oprávněných osob, pokud žádosti budou splňovat všechny potřebné formální náležitosti. „Uveřejněním odpovědi však právo dalších osob zpravidla zaniká.“⁵⁵

Ustanovení § 10 odst. 5 tiskového zákona stanoví, že *ustanovení zvláštního právního předpisu o ochraně osobnosti a ochraně jména a dobré pověsti právnické osoby zůstávají úpravou podle odstavců 1 až 4 nedotčena.* To znamená, že institut odpovědi a ochrana osobnosti a dobré pověsti jsou použitelné paralelně. V situaci, kdy žadatel požádá o uveřejnění odpovědi, nedochází k tomu, že by již nemohl použít jiného prostředku. Bývá poměrně obvyklé, že je spojena např. žaloba o uveřejnění odpovědi a zároveň požadavek finanční satisfakce. Je logické, že jistě existují sdělení, která se mohou dotknout cti fyzické osoby natolik, že pouhé otištění odpovědi nebude dostačující k odčinění újmy, která jí byla zveřejněním sdělení způsobena.

⁵⁵ Chaloupková, H.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 36

2.4. Dodatečné sdělení

Institut dodatečného sdělení upravuje § 11 tiskového zákona. Pro český právní řád se jedná o zcela nový institut, který byl zaveden tiskovým zákonem z roku 2000. Důvodová zpráva k tiskovému zákonu uvádí, že tento institut je s přihlédnutím k praktičnosti a opodstatněnosti jím poskytované ochrany užíván a respektován v řadě evropských zemí. Podle § 11 odst. 1 tiskového zákona *jestliže bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení o trestním řízení nebo o řízení ve věcech přestupků vedeném proti fyzické osobě, anebo o řízení ve věcech správních deliktů vedeném proti fyzické nebo právnické osobě, kterou lze podle těchto tvrzení ztotožnit, a toto řízení nebylo ukončeno pravomocným rozhodnutím, má tato osoba právo na vydavateli uveřejnění informace o konečném výsledku řízení jako dodatečného sdělení. Vydavatel je povinen na žádost této osoby informaci o pravomocném rozhodnutí jako dodatečné sdělení uveřejnit.*

Tento institut respektuje presumpci nevinu. Pokud je proti někomu vedeno například trestní řízení a informace o tomto řízení byla zveřejněna periodickým tiskem, je potřebné, aby byla veřejnost informována i následně o výsledku daného řízení. Vzhledem k tomu, že informace o probíhajícím trestním řízení byla zveřejněna médii, může se cítit dotčený poškozen na své cti, protože dokud není pravomocně odsouzen za určitý trestný čin, je podle českého právního řádu považován za nevinného. Veřejnost totiž všeobecně osoby, o kterých bylo zveřejněno, že proti nim probíhá trestní řízení, vnímá spíše negativně.

Předpokladem pro uplatnění práva na dodatečné sdělení je především to, že v periodickém tisku byla zveřejněna informace o probíhajícím řízení (např. trestní řízení, přestupkové řízení nebo řízení ve věcech správních deliktů), které dosud nebylo ukončeno pravomocným rozhodnutím. Pokud by se někdo domáhal dodatečného sdělení proti zveřejnění informace o pravomocně skončeném řízení, nebyla by jeho žádost úspěšná. V takové situaci lze užít jiných prostředků ochrany osobnosti, protože

jak již bylo řečeno výše dodatečné sdělení přichází v úvahu pouze pokud byla zveřejněna informace o pravomocně neskončeném řízení.

Zákon stanoví, že fyzická nebo právnická osoba musí být ze sdělení uveřejněného v periodickém tisku identifikovatelná. Například v situaci, kdy by byla zveřejněna informace, že proti panu A. z Prahy je vedeno trestní řízení pro trestný čin vraždy, není jeho identifikace pro žádost o dodatečné sdělení dostatečná. Naopak v situaci, kdy by v periodickém tisku vyšel článek, kde by byla uvedena informace, že proti panu A.B. z obce Lhota (ve které bydlí 50 obyvatel) v jižních Čechách je vedeno trestní řízení pro trestný čin vraždy, je žádost o dodatečné sdělení na místě. Pokud se jedná o obec s 50 obyvateli, je samozřejmé, že zveřejnění iniciál a bydliště je dostatečnou identifikací osoby.

Dodatečné sdělení by se mělo omezit pouze na informování o tom, jaký byl obsah pravomocného rozhodnutí, kterým bylo trestní či správní řízení vedené proti fyzické nebo právnické osobě skončeno. „Dotčena osoba nemá právo požadovat, aby v dodatečném sdělení byly uveřejněny jakékoli další údaje či doplňující informace nebo její komentář k původnímu sdělení.“⁵⁶

Právo na dodatečné sdělení po smrti fyzické osoby přísluší jejímu manželu nebo dětem, a není-li jich, jejím rodičům. Je tomu tak obdobně jako u práva na odpověď.

2.5. Podávání a náležitosti žádosti o uveřejnění odpovědi

Podávání a náležitosti žádosti o uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení upravuje § 12 tiskového zákona.

Dle § 12 odst. 1 tiskového zákona *žádost o uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení musí mít písemnou formu*. Z uvedeného vyplývá, že základním požadavkem na žádost o uveřejnění odpovědi (případně dodatečného sdělení) je

⁵⁶ Doležilek, J.: Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 437

písemná forma. Písemná forma je dodržena i v případě, že je žádost podána elektronicky, telegraficky, či dálnopisem.

Bližší specifikaci náležitostí žádosti obsahuje § 12 odst. 2 tiskového zákona. Ten stanoví, že *ze žádosti o uveřejnění odpovědi musí být zřejmé, v čem se skutkové tvrzení, obsažené v uveřejněném sdělení, dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí fyzické osoby, anebo jména a dobré pověsti právnické osoby. Součástí žádosti musí být též návrh na znění odpovědi nebo dodatečného sdělení.*

Je důležité, aby dotčená osoba přesně určila, které skutkové tvrzení zveřejněné v periodickém tisku je dle jejího názoru nepravdivé či neúplné nebo dokonce difamující. Součástí žádosti o odpověď musí být povinně i text požadované odpovědi. V případě, že v žádosti návrh znění odpovědi nebude obsažen, má tato skutečnost za následek neotištění odpovědi a v soudním sporu je dokonce důvodem k zamítnutí žaloby.

„Účelem požadované odpovědi je tedy uvést příslušné skutkové tvrzení na pravou míru, resp. neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení doplnit nebo zpřesnit. Pokud toho navržené znění odpovědi není schopno, nemůže být žalobě na uveřejnění odpovědi v tomto znění být vyhověno v důsledku nenaplnění předpokladů vyplývajících z ustanovení § 10 tiskového zákona. O takovou eventualitu půjde např. tehdy, pokud by uplatňovaný návrh odpovědi obsahoval případné logické nedostatky kompozice textu, zahrnoval v sobě obecné úvahy žadatele, byla v něm obsažena tvrzení, která by nebyla bezprostřední reakcí na uveřejněná sdělení, ale jednalo by se eventuálně o informace relativně samostatného obsahu ve vztahu k informaci, na níž by mělo být odpovědi reagováno, resp. koncipovaný návrh na odpověď by nebral v úvahu možný další vývoj, resp. též změnu okolnosti případu, pokud by ovlivňovaly předpoklady pro utváření jejího znění.“⁵⁷

Přílohou textu odpovědi by neměla být fotografie. Tímto se zabýval Nejvyšší soud v usnesení ze dne 28.06.2007, sp. zn. 30 Cdo 1713/2007. Nejvyšší soud v odůvodnění uvedl, „že tiskový zákon neumožňuje zveřejnění fotografie.“⁵⁸

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.12.2009, sp. zn. 30 Cdo 2159/2008

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.06.2007, sp.zn. 30 Cdo 1713/2007

Tiskový zákon stanoví lhůtu pro doručení žádosti o odpověď. Tato lhůta je obsažena v § 12 odst. 3 tiskového zákona, který stanoví, že *žádost o uveřejnění odpovědi musí být vydavateli doručena nejpozději do 30 dnů ode dne uveřejnění napadeného sdělení v periodickém tisku, jinak právo na uveřejnění odpovědi zaniká.* Z výše uvedeného vyplývá, že se jedná o třicetidenní propadnou hmotněprávní lhůtu. Lhůta běží ode dne následujícího dne zveřejnění napadeného sdělení (podle občanského zákoníku). Pro lhůtu není rozhodné, kdy se o uveřejnění informace dotčený skutečně dozvěděl. Uvedené ustanovení také výslovně uvádí, že žádost musí být v třicetidenní lhůtě doručena vydavateli, nestačí tedy, že by byla v poslední den lhůty podána na poštu. Taktéž velmi důležitá skutečnost je to, že žádost musí být doručena přímo vydavateli. To znamená, že pokud by byla doručena například do konkrétní redakce nebo konkrétnímu redaktorovi, nebyla by splněna podmínka doručení vydavateli. Žádost musí být doručena vydavateli do jeho sídla, jde-li o vydavatele, který je právnickou osobou, nebo do místa podnikání, je-li vydavatel fyzickou osobou. Údaj o sídle nebo místě podnikání vydavatele patří mezi tzv. povinné údaje, které tiskový zákon zakotvuje v ustanovení § 8. Na každém vydání periodického tisku musí vydavatel zajistit mimo jiné povinné údaje název, sídlo a identifikační číslo vydavatele (je-li vydavatel právnickou osobou) nebo jméno, příjmení a bydliště, případně místo podnikání vydavatele (je-li vydavatel fyzickou osobou, která vydává tisk na základě živnostenského oprávnění). Vzhledem k tomu, že správné doručení žádosti je velmi významným prvkem podání žádosti o odpověď, měl by žadatel zajistit, aby bylo doručeno tak, aby tuto skutečnost mohl dostatečně prokázat.

Lhůta pro podání žádosti o dodatečné sdělení je také 30 dnů, avšak z povahy institutu dodatečného sdělení je zřejmé, že tato lhůta nepoběží od uveřejnění informace o trestním či jiném řízení v periodickém tisku. Zde lhůta počíná běžet od právní moci rozhodnutí, kterým bylo řízení skončeno. Stejně jako u podání žádosti o odpověď se jedná o lhůtu propadnou, je tedy nutné v této lhůtě doručit žádost vydavateli. Pokud by bylo doručeno ve lhůtě delší, vydavatel nemá povinnost dodatečné sdělení otisknout.

Lhůty pro otištění odpovědi či dodatečného sdělení jsou stanoveny tak, aby byl proces nápravy rychlý a operativní a zároveň byla vydavateli poskytnuta určitá jistota.

2.6. Podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení

Podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení tiskový zákon upravuje v § 13. Dle § 13 odst. 1 tiskového zákona *odpověď nebo dodatečné sdělení je vydavatel povinen uveřejnit:*

- a) *ve stejném periodickém tisku, v němž bylo uveřejněno napadené sdělení, a to takovým způsobem, aby nové sdělení bylo umístěním a formou rovnocenné a rozsahem přiměřené napadenému sdělení, a je-li napadena pouze jeho část, této jeho části,*
- b) *s výslovným označením "odpověď" nebo "dodatečné sdělení",*
- c) *na vlastní náklady,*
- d) *v témže jazyce, ve kterém bylo uveřejněno napadené sdělení,*
- e) *s uvedením jména a příjmení nebo názvu osoby, která o uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení žádá.*

„Požadavek rovnocennosti umístění nemusí vždy znamenat jen jeho uvedení na stejné straně; zpravidla bude postačovat umístění odpovědi ve stejné části listu (z hlediska věcného), byť nejde o totožnou stranu. Bylo-li např. napadené sdělení uveřejněno v části tisku věnující se sportu, bude nové sdělení umístěním rovnocenné tehdy, bude-li publikováno na některé ze stran sportovního zpravodajství, a nikoliv např. v části věnující se ekonomice. Takové umístění odpovědi umožňuje dotčené osobě obrátit se právě na tu část čtenářů, která – protože příslušnou část listu sleduje – byla s napadeným sdělením seznámena. V případě, že původní sdělení bylo uveřejněno na první (titulní) straně listu, kde jsou obvykle uvedeny nejvýznamnější informace ze všech oblastí společenského života, bude nové sdělení z hlediska svého umístění rovnocenné s původním sdělením zpravidla jen tehdy, jestliže bude publikováno na stejné straně. Rovnocennosti formy má zajistit stejný optický vzhled sdělení, a to zejména z hlediska velikosti, typu a barvy místa.“⁵⁹

⁵⁹ Doležilek, J.: Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 435

K problematice rovnocennosti odpovědi se vyjádřil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 21. prosince 2006, sp.zn. 30 Cdo 1118/2006. Podle tohoto rozsudku Nejvyššího soudu je „je zcela logický požadavek obsažený v ustanovení § 13 odst. 1 písm. a) tiskového zákona, aby nové sdělení bylo umístěním a formou rovnocenné a rozsahem přiměřené napadenému sdělení. Je pak třeba poukázat na odlišnost formulace užitě citovaným ustanovením. Jestliže u požadavku na uveřejněný rozsah odpovědi operuje s pojmem přiměřenosti (který ze své podstaty umožňuje širší uvážení, zda odpověď splňuje toto hledisko), pak v souvislosti s umístěním a formou uveřejňované odpovědi trvá na požadavku rovnocennosti (ekvivalence). U tohoto druhého požadavku do popředí vystupují především formální aspekty uveřejnění původního sdělení, na něž je reagováno odpovědí. Jde proto zejména o posouzení vizuálních atributů zveřejněného sdělení tak, jak mohly být vnímány čtenářskou veřejností, a to i z pohledu případného ovlivnění možnosti snadněji si zapamatovat (případně vybavit si) obsah uveřejněného sdělení v návaznosti na jeho konkrétní umístění, koncepci i grafické ztvárnění.“⁶⁰

Co se týče přiměřenosti rozsahu odpovědi, zde zákon klade tento požadavek především na žadatele. Již v dřívějších právních úpravách tiskové opravy byla obsažena ustanovení o možném rozsahu opravy nebo dokonce v případech, kdy odpověď přesahovala rozsah opravovaného sdělení, žadatel byl povinen za přesahující část zaplatit poplatek jako za inzerci. Pokud by nastala situace, že je text požadované odpovědi nepřiměřeně dlouhý, rozhodně to neznamená, že by vydavatel měl možnost do tohoto textu zasáhnout. „Je třeba vzít v úvahu, že smyslem a účelem institutu práva na odpověď je umožnit fyzické nebo právnické osobě bránit se nepravdivému nebo pravdu zkreslujícímu sdělení vyličením stanoviska vlastními slovy: nelze proto připustit, aby vydavatel mohl do odpovědi dotčené osoby jakkoli zasahovat. Za vyloučeny je třeba považovat i změny navržené odpovědi spočívající v přidání dalšího textu nebo v odstranění nepřipustných hodnotících úsudků či nepravdivých údajů.“⁶¹

V dřívější právní úpravě (recipované rakouské tiskové právo) byl obsažen zákaz opravy v tisku nějakým způsobem komentovat ve stejném listě. V současné právní úpravě takovéto ustanovení nenajdeme. Dá se dovodit, že není zakázáno ve stejném

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2006, sp.zn. 30 Cdo 1118/2006

⁶¹ Doležilek, J.: Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 436

číslu periodického tisku otisknout komentář k zveřejněné odpovědi. Je to pouze otázka etiky novináře, zda takový komentář otiskne či ne.

Obdobně jako pro podání žádosti o uveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení je tiskovým zákonem určena lhůta, je určena lhůta i pro otištění požadovaného textu. Dle § 13 odst. 2 tiskového zákona *vydavatel je povinen uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení do 8 dnů ode dne doručení žádosti o uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení.*

Na toto ustanovení navazuje § 13 odst. 3 *není-li možné odpověď nebo dodatečné sdělení uveřejnit ve lhůtě podle odstavce 2 (do 8 dnů), vydavatel je povinen tak učinit v nejbližším následujícím vydání stejného periodického tisku.* Toto ustanovení se týká především tisku s delší periodicitou, například týdeníky, měsíčníky. Vydavatel je poté povinen takovou skutečnost žadateli oznámit a označit vydání periodického tisku, ve kterém k otištění dojde.

Tiskový zákon zahrnuje i úpravu pro situaci, kdy by došlo k zániku periodického tisku, ve kterém bylo napadené sdělení zveřejněno. Dle § 13 odst. 4 tiskového zákona *není-li možné odpověď nebo dodatečné sdělení uveřejnit ve stejném periodickém tisku, v němž bylo uveřejněno napadené sdělení, je vydavatel povinen na vlastní náklady zajistit uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení za podmínek stanovených tímto zákonem v periodickém tisku, na němž se dohodne s osobou, která o uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení žádá. Předmětem takové dohody musí být též místo a forma uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení.*

2.7. Výjimky z povinnosti uveřejnit odpověď

Jak již bylo zmíněno výše v kapitole 2.2., nese odpovědnost za obsah periodického tisku vydavatel. Avšak povinnost uveřejnit odpověď není úplná, tiskový zákon upravuje několik výjimek, kdy vydavatel není povinen navrhovaný text uveřejnit. Výjimky jsou stanoveny především § 15 tiskového zákona. Toto ustanovení je

výsledkem praxe a diskuzí s novinářskou veřejností. „Vydavatel (dříve i šéfredaktor) totiž nesl odpovědnost za obsah sdělení i tehdy, když přinášel pravdivé, nezkrácené informace o průběhu nějaké události (např. průběhu tiskové konference), kde byla učiněna nějaká prohlášení pro veřejnost.“⁶²

Dle ustanovení 15 odst. 1 písm. a) tiskového zákona *vydavatel není povinen uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení, jestliže uveřejněním navrženého textu by byl spáchán trestný čin nebo správní delikt.* „I když v § 15 odst. 1 písm. a) tiskového zákona upravujícím tuto výjimku se kromě trestného činu hovoří jen o spáchání správního deliktu a nikoli též o spáchání přestupku, lze soudit, že pod dojemem „správní delikt“ měl zákonodárce pro účely vymezení uvedené výjimky na mysli obě formy protiprávního jednání upravené normami správního práva, tj. jak přestupky fyzických osob, tak tzv. jiné správní delikty fyzických nebo právnických osob.“⁶³ Rozpoznání, zda by skutečně navrženým textem naplnila skutková podstata trestného činu, může být pro vydavatele velmi obtížné. Vydavatel by nemusel být u soudu úspěšný, jelikož záleží na tom, zda by soud posoudil navrhovaný text odpovědi za stejně závadný jako vydavatel.

Podle § 15 odst. 1 písm. b) tiskového zákona *nemá vydavatel povinnost uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení, pokud by uveřejnění navrhovaného textu bylo v rozporu s dobrými mravy.* „Dobrymi mravy přitom soudní praxe rozumí souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních.“⁶⁴ Příkladem textu, který by mohl být v rozporu s dobrými mravy, je takový text, který zásadně zasahuje do intimní sféry třetí osoby, a to i přesto, že jde o tvrzení pravdivá.

Další výjimkou, kterou upravuje § 15 tiskového zákona je situace, kdy napadené sdělení (popřípadě jeho napadená část) je citací sdělení třetí osoby určené pro veřejnost nebo jeho pravdivou interpretací a jako takové bylo označeno nebo prezentováno. Jedná

⁶² Chaloupková, H.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 47

⁶³ Doležilek, J.: Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 436

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.06.1997, sp.zn. 3 Cdon 69/96

se o takové tvrzení třetí, které dotyčná osoba výslovně určila ke zveřejnění (např. v rozhovoru s novinářem). Taktéž by se jednalo o takové tvrzení, které bylo proneseno takovým způsobem, ze kterého se dá usuzovat, že byla dotyčná osoba srozuměna s tím, že může být zveřejněno (např. projev na tiskové konferenci). Je nutné, aby sdělení třetích osob byla v periodickém tisku citována přesně (nejlépe doslovná citace označená uvozovkami) nebo interpretována pravdivě a správně. Je nevhodné, aby byla sdělení vytrhována z kontextu a spojována podle potřeb autora. Důležitou podmínkou užití tohoto ustanovení tiskového zákona je to, aby konkrétní sdělení třetí osoby bylo určené veřejnosti, jak je již výslovně řečeno v samotném ustanovení § 15 odst. 1 písm. c). „Nemusí jít jen o organizované vystoupení (jak je tomu u tiskových konferencí), ale i o prohlášení či vyjádření, ať v písemné formě, nebo ústní (tiskových mluvčích, osob veřejného zájmu, statutárního orgánu obchodní společnosti apod.).“⁶⁵ Z výše uvedeného se dá dovodit, že odpověď nelze požadovat jako reakci např. na dopisy čtenářů a také na již uveřejněnou odpověď (odpověď na odpověď), i přesto, že se může obsahovat tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí fyzické osoby anebo jména a dobré pověsti právnické osoby. „Uvedená výjimka z povinnosti vydavatele uveřejnit odpověď nevylučuje jeho odpovědnost za zásah do osobnostních práv fyzické osoby nebo do práva na ochranu jména a dobré pověsti právnické osoby“⁶⁶ a to v návaznosti na ustanovení občanského zákoníku týkajících se ochrany osobnosti.

Poslední výjimkou, kterou tiskový zákon v § 15 upravuje, je že *vydavatel není povinen uveřejnit odpověď, jestliže žádost o její uveřejnění směřuje vůči sdělení uveřejněnému na základě prokazatelného předchozího souhlasu osoby, která žádost podala*. Toto ustanovení výslovně vyžaduje, aby předchozí souhlas byl prokazatelný. Udělení souhlasu je nutné v případném soudním řízení prokázat.

K vlastním výjimkám, které upravuje §15 tiskového zákona, je možné přiřadit několik dalších výjimek, které lze dovodit z jiných ustanovení tiskového zákona.

⁶⁵ Chaloupková, H.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. Komentář. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 47

⁶⁶ Doležilek, J.: Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 437

Vydavatel není povinen zveřejnit odpověď v případě, že by o ni žádala osoba, která nesplnila podmínky obsažené v § 10 tiskového zákona.

Také v případě, že žádost o uveřejnění odpovědi byla vydavateli doručena po uplynutí třicetidenní lhůty, kterou stanoví § 12 odst. 3 tiskového zákona, nemá vydavatel povinnosti odpověď zveřejnit.

Jak již bylo zmíněno výše v kapitole 2.2. právo na odpověď se zároveň nevztahuje na sdělení, která jsou součástí reklamy a inzerce uveřejněné v periodickém tisku, nejde-li o reklamu a inzerci samotného vydavatele.

2.8. Uplatnění práva na uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení u soudu

Pokud nastane situace, kdy žádost o zveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení nebude u vydavatele úspěšná, může se žadatel se svým právem obrátit na soud. Tuto možnost upravuje ustanovení § 14 tiskového zákona. Dle § 14 odst. 1 tiskového zákona *neuveřejní-li vydavatel odpověď nebo dodatečné sdělení anebo nedodrží-li podmínky pro uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení* (stanovené v § 13 odst. 1 až 3), *rozhodne o povinnosti uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení na návrh osoby, která o jejich uveřejnění žádala, soud. Totéž platí, nedošlo-li k dohodě* (podle § 13 odst. 4). Z tohoto ustanovení vyplývá, že v případě, že vydavatel nezveřejní odpověď nebo dodatečné sdělení v osmidenní lhůtě, kterou mu stanoví tiskový zákon, nebo v souladu s ustanovením § 13 tiskového zákona (např. nezveřejní v umístění a formě rovnocenné napadenému sdělení) nebo nedojde k dohodě o zveřejnění v jiném periodickém tisku (pokud bylo vydávání periodického tisku zastaveno), má žadatel možnost obrátit se na soud.

Právo obrátit se na soud se váže na patnáctidenní lhůtu, která je hmotněprávní lhůtou propadnou. Dle § 14 odst. 2 tiskového zákona *návrh musí být podán soudu do 15 dnů po uplynutí lhůty stanovené pro uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení,*

jinak právo domáhat se uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení u soudu zaniká. Podle tohoto ustanovení lhůta počíná běžet po uplynutí osmidenní lhůty pro uveřejnění odpovědi. Patnáctidenní lhůta počíná po uplynutí lhůty pro zveřejnění i v případě, že během osmidenní lhůty vydavatel vyjádří svůj nesouhlas s otištěním odpovědi nebo dodatečného sdělení a neotiskne jej. „Problematičtější se může jevit běh lhůt v případě, že odpověď byla uveřejněna, ale nikoliv způsobem předvídaným v zákoně. Pokud došlo k uveřejnění „vadné“ odpovědi (dodatečného sdělení) v osmidenní lhůtě podle § 13 odst. 3 tiskového zákona datum uveřejnění odpovědi, a odpověď uveřejní až v tomto termínu, lhůta k uplatnění u soudu běží ode dne, kdy byla odpověď (dodatečné sdělení) zveřejněna, tj. od data, kdy bylo zahájeno veřejné šíření, bez ohledu na to, kdy žadatel mohl konkrétní vydání periodického tisku obdržet nebo pořídit.“⁶⁷

Jak již bylo řečeno v kapitole 2.6. vydavatel není oprávněn činit v textu odpovědi jakékoli zásahy, úpravy, zkrácení apod. Ani soud nemá možnost zasahovat do textu odpovědi, jelikož je vázán žalobním návrhem. Je možné, aby soud žalobě vyhověl pouze z části.

2.8.1. Příslušnost soudů

K určení soudu příslušného k projednání věci se použije občanský soudní řád. Věcnou příslušnost určuje § 9 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu, který stanoví, že *krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku a ochrany práv třetích osob, popřípadě ochrany práv třetích osob podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích.*

„Místně příslušným soudem je ve smyslu § 85a občanského soudního řádu krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud vydavatele, proti němuž návrh směřuje. Protože se zákon vztahuje nejen na periodický tisk vydávaný v České republice, ale dle § 2 odst. 1 tiskového zákona i na periodický tisk šířený na území České republiky, to

⁶⁷ Chaloupková, H.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 43

znamená vydávaný v zahraničí, bude nutné k určení místní příslušnosti použít § 86 občanského soudního řádu, případně ji bude muset ve smyslu § 11 odst. 3 občanského soudního řádu určit Nejvyšší soud.⁶⁸

2.8.2. Koncentrace řízení

Řízení ve věcech práva na odpověď nebo dodatečné sdělení podléhá tzv. koncentraci. Novela občanského soudního řádu, která je účinná od 01.07.2009, zavedla koncentraci řízení pro všechny věci, které se projednávají podle pravidel sporného řízení. Pro řízení ve věcech práva na odpověď nebo dodatečné sdělení platila koncentrace řízení již v předchozí úpravě, jednalo se o koncentraci ze zákona. Podle nové úpravy jsou „Účastníci povinni zásadně do skončení přípravného jednání (a nekonal-li se, zásadně nejpozději do skončení prvního jednání) splnit povinnost tvrzení. Tedy uplatnit všechny skutečnosti právně významné pro žalovaný nárok anebo obranu proti němu, a též splnit povinnost důkazní, tj. označit důkazy způsobilé prokázat sporné tvrzené skutečnosti.“⁶⁹ K později uvedeným skutečnostem a označeným důkazům smí soud přihlídnout, jen jde-li o skutečnosti nebo důkazy

- jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků,
- které nastaly po přípravném jednání nebo
- které účastník nemohl bez své viny včas uvést.

2.8.3. Náležitosti žaloby

Žaloba o uveřejnění odpovědi musí splňovat náležitosti, které stanoví § 42 občanského soudního řádu. Především musí být patrné, kdo podání činí, kterému soudu je určeno, které věci se týká a co sleduje. Žaloba musí být podepsána a datována.

⁶⁸ Chaloupková, H.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. Komentář. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 43

⁶⁹ Bureš, J.: Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1.7.2009. Bulletin advokacie. 2009, č. 12, s. 27-32

„Žalobní nárok musí být formulován tak, aby byl přezkoumatelný a vykonatelný. To znamená, že musí být zejména určitý a musí odpovídat vymezení danému § 10 odst. 2 tiskového zákona“⁷⁰

Soudní poplatek za podání návrhu na zahájení řízení a za podání odvolání činí 1.000,- Kč.

2.9. Právo na odpověď a dodatečné sdělení v rozhlasovém a televizním vysílání

Provozování rozhlasového a televizního vysílání je upraveno zákonem č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. Tento zákon zrušil dřívější zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, který byl novelizován tiskovým zákonem v roce 2000. Novela spočívala v tom, že bylo zavedeno právo na odpověď a na dodatečné sdělení i pro rozhlasové a televizní vysílání, resp. pro sdělení, která v nich byla zveřejněna. Nový zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání tuto úpravu zahrnuje také.

Rozhlasovým a televizním vysíláním se dle zákona rozumí šíření původních rozhlasových a televizních programů a služeb přímo souvisejících s programy, včetně teletextu v analogovém televizním vysílání, určených k příjmu veřejnosti v podobě chráněné nebo nechráněné systémem podmíněného přístupu, prostřednictvím sítí elektronických komunikací.

Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání problematiku práva na odpověď a dodatečného sdělení upravuje v hlavě druhé, která je nazvána „Ochrana osob dotčených obsahem rozhlasového nebo televizního vysílání“.

⁷⁰ Chaloupková, H.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 44

Úprava práva na odpověď a dodatečné sdělení v rozhlasovém a televizním vysílání je shodná s úpravou v tiskovém zákoně, s několika málo rozdíly, které jsou především dány odlišnou povahou rozhlasového a televizního vysílání.

Hlavním rozdílem lze spatřovat v pasivní legitimaci, kde namísto vydavatele je zde pasivně legitimován provozovatel rozhlasového a televizního vysílání. Provozovatelem je právnická nebo fyzická osoba, která sestavuje program, včetně služeb přímo souvisejících s programem, je odpovědná za jejich obsah a pod zvukovým nebo obrazovým označením, jež program i služby přímo související s programem nezaměnitelně identifikuje, tento program a služby přímo související s programem šíří nebo prostřednictvím třetích osob nechává šířit.

Dalším nikoli však zásadním rozdílem jsou podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení, které jsou definovány v § 38 zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Zde má provozovatel vysílání povinnost uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení ve stejném pořadu, v němž bylo uveřejněno napadené sdělení. Nebude-li to možné (např. proto, že se nějaký pořad již nevysílá), má provozovatel povinnost nové sdělení uveřejnit ve stejně hodnotném vysílacím čase, v jakém bylo uveřejněno napadené sdělení. Odpověď či dodatečné sdělení musí být zveřejněny takovým způsobem, aby byly formou rovnocenné a rozsahem přiměřené napadenému textu. „Pokud by měl nějaký pořad delší periodicitu než týdenní, nemá provozovatel vysílání možnosti uveřejnit odpověď či dodatečné sdělení až v nejbližší následujícím pořadu, ale musí odpověď či dodatečné sdělení odvysílat ve stejně hodnotném vysílacím čase, v jakém bylo vysíláno napadené sdělení.“⁷¹

Lhůta pro zveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení je stejně jako u tiskového zákona 8 dní od doručení žádosti o uveřejnění. Obdobně jako u tiskového zákona je v zákoně o provozování rozhlasového a televizního vysílání obsažena úprava pro situaci, kdy provozovateli zanikne licence či registrace k vysílání. Ustanovení § 38 odst. 3 zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání stanoví, že *pokud oprávnění provozovatele k rozhlasovému a televiznímu vysílání zanikne, je provozovatel vysílání povinen na svůj náklad zajistit uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení*

⁷¹ Rozeňhal, A.: Mediální zákony. Komentář. Praha: ASPI, a.s., 2007. s. 140

za podmínek stanovených tímto zákonem v rozhlasovém nebo televizním vysílání jiného provozovatele vysílání pokrývajícím obdobný počet posluchačů nebo diváků ve shodném regionu jako vysílání, ve kterém bylo napadené sdělení uveřejněno. „Na tom, že bude odpověď nebo dodatečné sdělení vysíláno ve vysílání jiného provozovatele, se nemusí s žadatelem dohodnout, ale má možnost tak učinit jednostranně.“⁷²

Právo na odpověď či dodatečné sdělení v rozhlasovém a televizním vysílání lze uplatnit také u soudu. Úprava uplatnění tohoto práva u soudu je shodná s úpravou tiskového zákona. Lhůta pro podání žaloby u soudu je 15 dnů od uplynutí lhůty pro zveřejnění, jinak právo domáhat se uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení u soudu zaniká. Řízení o povinnosti uveřejnit odpověď či dodatečné sdělení je zásadně řízením na návrh, k jehož projednání je příslušný soud. V prvním stupni je věcně příslušný soud krajský. „Je proto vadný postup Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, pokud uloží provozovateli pokutu za nezveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení, neboť otázka povinnosti zveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení či možnosti odepřít zveřejnit odpověď či dodatečné sdělení je výhradně v kompetenci soudu. Soud rozhoduje nejen o povinnosti zveřejnit odpověď či dodatečné sdělení, ale i o povinnosti zveřejnit odpověď či dodatečné sdělení, které sice již bylo zveřejněno, ale bylo zveřejněno vadně, a dále pak o povinnosti zveřejnit odpověď či dodatečné sdělení ve vysílání jiného provozovatele, pokud provozovateli zaniklo oprávnění k provozování rozhlasového či televizního vysílání.“⁷³

Soud stejně jako provozovatel nemůže navržený text nějakým způsobem upravovat, krátit nebo naopak rozšiřovat. V případě, že je návrh odpovědi či dodatečného sdělení výrazně nepřiměřený co do rozsahu napadeného sdělení, je velmi pravděpodobné, že soud takovou žalobu zamítne. Je však možné, aby soud rozhodl o uveřejnění pouze části odpovědi či dodatečného sdělení.

⁷² Rozehnal, A.: Mediální zákony. Komentář. Praha: ASPI, a.s., 2007. s. 140

⁷³ Rozehnal, A.: Mediální zákony. Komentář. Praha: ASPI, a.s., 2007. s. 141

Závěr

Význam právní úpravy všeobecného osobnostního práva spočívá především v tom, že umožňuje ochranu osobnosti fyzické osoby a její individuální integrity. Tato úprava má zabezpečit důstojnou existenci a svobodný rozvoj člověka. Ochranu osobnosti v našem právním řádu zabezpečuje řada právních předpisů, které poskytují různé prostředky ochrany. Tyto prostředky se navzájem prolínají a mohou se vhodně doplňovat.

I přesto, že úprava ochrany osobnosti je poměrně podrobná a komplexní, i zde má stejně jako v jiných oblastech práva nenahraditelnou roli soudní judikatura. Právo je minimum morálky. Právo nedokáže upravit všechny hypotetické případy, které se mohou v lidské společnosti vyskytnout. Právní předpisy obvykle platí řadu let, tudíž není možné, aby zákonodárce dokázal předpovědět všechny situace, které mohou eventuelně nastat. Vzhledem k tomu, že se neustále rozvíjí věda, technika, informační technologie i další odvětví, objevují se nové zásahy do osobnostních práv. Proto je potřeba, aby ochrana osobnosti byla co nejúčinnější.

V oblasti ochrany osobnosti je důležité, aby rozhodování soudů bylo pokud možno co nejrychlejší, bez zbytečných průtahů. Několikaleté soudní spory mají za následek značné snížení poskytnutí ochrany osobnosti. V průběhu vleklého soudního sporu může dotčená osoba kvůli zveřejněnému difamujícímu sdělení pozbýt vážnosti, kterou ve společnosti požívala, nebo dokonce poškozením svého jména přijít o přátele, stávající nebo budoucí klienty, kteří v takovou osobu ztratí důvěru.

V dosavadní soudní praxi je dle mého názoru převažující morální zadostiučinění ve formě omluvy (v případech žalob na ochranu osobnosti) nebo odpovědi (v případech žalob na uveřejnění odpovědi). Soudy velmi nečíslně přiznávají finanční zadostiučinění. A pokud je zadostiučinění přiznáno, jedná se většinou o podstatně nižší finanční částky než ty, které byly dotčenou osobou požadovány. Dalo by se říci, že není úplně neobvyklé, že přiznaná částka je mnohdy nižší než soudní náklady, které byly na soudní řízení vynaloženy. Myslím, že některé dotčené osoby právě kvůli soudním

průtahům, složitosti dokazování nebo nízkým částkám přiznaného zadostiučinění vůbec nevyužijí možnosti domáhat se ochrany svých práv.

Právo na odpověď zakotvené tiskovým zákonem je u nás novým institutem, který přinesl tiskový zákon v roce 2000. Dříve existoval pouze obdobný institut tiskové opravy. Jsem přesvědčena, že institut práva na odpověď je využíván relativně málo. Mnohokrát dotčené osoby raději neučiní žádné právní kroky k ochraně svých práv. Myslím, že jedním z důvodů je to, že si dotčené osoby častokrát myslí, že je vhodnější si zveřejněného sdělení nevšímat, než jej opět veřejnosti připomenout otisknutím odpovědi a tím oživit informaci, která by pro ni raději měla být zapomenuta. Druhým důvodem je dle mého názoru to, že tiskový zákon na žádost o odpověď nebo dodatečné sdělení klade poměrně přísné požadavky. Již ve fázi, kdy je odpověď či dodatečné sdělení požadováno po vydavateli, je nutné splnit řadu podmínek. Žádost o zveřejnění odpovědi či dodatečné sdělení musí být především v určité lhůtě doručena vydavateli, musí obsahovat text odpovědi, který musí být podepsán, nesmí obsahovat hodnotící soudy, požadovaný text musí být přiměřený a rovnocenný původnímu sdělení a jiné požadavky. Nejednou se stane, že vydavatel odmítne odpověď otisknout právě pro nesplnění požadavků, které na žádost tiskový zákon klade. Což může být následně i důvodem k tomu, že dotčená osoba předpokládá, že by neuspěla ani u soudu a proto raději žalobu ani nepodá. Myslím si, že k sepsání správné žádosti o odpověď nebo dodatečné sdělení, dotčené osobě nepostačí to, že si přečte ustanovení tiskového zákona, která se k této problematice vztahují. Ve většině případů je nutné využít služeb advokáta, aby žádost odpovídala požadavkům a proto z důvodu nesplnění formálních podmínek nebyla vydavatelem odmítnuta nebo následně zamítnuta i soudem.

Právo na odpověď je značně formalizovaným institutem, což snižuje jeho schopnost poskytnout ochranu osobám, o kterých bylo zveřejněno tvrzení, které se dotýká jejich cti, důstojnosti nebo soukromí. V tomto směru se zdá být ochrana osobnosti podle občanského zákoníku vhodnější, protože neklade takové nároky na žalobce. Na druhou stranu, ochrana osobnosti je realizovatelná kromě obecných prostředků ochrany v občanském právu (jako např. dohoda, svépomoc) především zvláštními prostředky ve formě žalob (zdržovací, odstraňovací, satisfakční). Naopak institut odpovědi je nutné primárně uplatnit u vydavatele, a pokud žadatel vyhoví všem

podmínkám tiskového zákona, jedná se o řešení rychlejší (k otištění odpovědi, která splnila formální náležitosti, musí dojít do 8 dnů od doručení žádosti) a také levnější než je žaloba na ochranu osobnosti.

Poměrně často se stává, že dotčená osoba podá žalobu na ochranu osobnosti s požadavkem finančního zadostiučinění a zároveň žalobu na zveřejnění odpovědi. Prostředky ochrany osobnosti, které poskytuje obecná úprava v občanském zákoníku, lze kumulovat s prostředky, které poskytuje mediální právo.

Právní úprava ochrany osobnosti je v demokratickém právním státě nezbytná. Úprava ochrany osobnosti v občanském zákoníku nedoznala od jeho schválení v roce 1964 velkých změn. K novelizaci ustanovení týkajících se ochrany osobnosti došlo pouze několikrát. Jedna ze změn spočívala v záměně slova občan za slovo fyzická osoba. Dále ustanovení týkající se projevů osobní povahy, které smějí být nejen použity (jak bylo zakotveno v původní úpravě) ale i pořízeny jen se svolením fyzické osoby. Další významnější změnou bylo rozšíření ustanovení § 13, které upravuje ochranu před neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti a peněžité zadostiučinění. Poslední výraznější změnou bylo rozšíření okruhu oprávněných osob po smrti fyzické osoby i na partnera fyzické osoby.

Ochrana osobnosti má své nezastupitelné místo i v návrhu nového občanského zákoníku. Obdobně jako v současném občanském zákoníku je tato problematika zařazena do části první - do Obecných ustanovení. Zde nalezneme dva oddíly, které upravují ochranu osobnosti. Jeden oddíl nese název Jméno a bydliště člověka a druhý oddíl se nazývá Osobnost člověka.

Je zde na místě konstatovat, že právní úprava ochrany osobnosti v českém právním řádu se začíná přibližovat standardu ochrany, která je poskytována v moderních právních úpravách evropských států. Velkou roli však hraje to, zda je dostatečně a účinně realizována v praxi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Právní předpisy

Zákon č. 6/1863 ř.z., rakouský tiskový zákon

Zákon č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky

Zákon č. 126/1933 Sb., kterým se mění a doplňují tiskové zákony (tzv. malý tiskový zákon)

Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

Zákon č. 184/1950 Sb., o vydávání časopisů a o Svazu československých novinářů

Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

Zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a hromadných informačních prostředcích

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, uveřejněné pod č. 2/1993 Sb.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 40/2000 Sb., zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání

Směrnice Rady č. 89/552/EHS, o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání

2. Publikace a tištěné články

Bureš, J.: Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1.7.2009. Bulletin advokacie. 2009, č. 12.

Doležilek, J.: Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona. Právní rozhledy. 2000, č. 10.

Doležilek, J.: Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti. 2. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2008.

Doležilek, J.: Veřejná kritika a právo na ochranu osobnosti. Právní praxe. 1997, č. 45/2.

Chaloupková, H.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006.

Judikatura Ústavního soudu ČR: K hodnotovým soudům a svobodě projevu. 2005, č. 3.

Knap, K. - Švestka, J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004.

Knappová, M. - Švestka, J. – Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné, svazek I. 4. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

Kohout, M.: Recepce rakousko-uherského tiskového práva a snahy o jeho novelizaci v období tzv. první republiky. Časopis pro právní teorii a praxi. 2009, č.3.

Moravec, O.: Právo na odpověď z pohledu ústavního práva. Časopis pro právní vědu a praxi. 2007, č. 4.

Rozehnal, A.: Mediální právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004.

Rozehnal, A.: Mediální zákony. Komentář. Praha: ASPI, a.s., 2007.

Švaňhal, R.: Ochrana osobnosti fyzických osob. Právní rozhledy. 2000, č. 9.

Švestka, J. - Spáčil, J. – Škárková, M. a kol.: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008.

Telec, I.: Chráněné statky osobnostní. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 8.

Telec, I.: Přirozené právo osobnostní a jeho státní ochrana. Právní rozhledy. 2007, č. 1.

Telec, I.: Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 24

3. Internetové prameny

www.nsoud.cz

www.concourt.cz

www.judikatura.cz

Název diplomové práce v anglickém jazyce / Title in English:

Relationship between the general regulation of the protection of personal rights and its regulation in media law

Resumé v anglickém jazyce / Summary in English:

The purpose of my thesis is to analyse regulation of the protection of personal rights. I think this topic is these days very important legal issue, because I suppose everybody was at least once exposed to nuisance of privacy. So, I think, it is important to know, how can people defend themselves in legal way against invasion of privacy. I also think that the knowledge of legal ways of protection against invasion of privacy can be useful for a lot of people. This is one of main reasons, why I have chosen this topic.

Every individual (natural person) has the right to protection of his personhood (personality). The section 11 of the Civil code represents enumeration of protected rights. This section includes protection of life and health, civic honour and human dignity, as well as privacy, name and expressions of a personal nature. The expressions of a personal nature are enumerated in the section 12 of Civil Code.

Personhood is protected not only under the Civil Code, but also under the provisions of other Acts (Criminal Code, Labour Code, and some special statutes).

An individual has a particular right to demand that there be no unjustified interference in his right of personhood, that the consequences of such interference be eliminated and that appropriate satisfaction be rendered.

The first Part of the thesis is Introduction. The thesis is composed of two chapters, each of them dealing with different aspects of the protection of personal rights. Chapter One is called Protection of Personhood. The chapter is subdivided into seven parts. Part One and Two describes conception personhood. Part Two deals with regulation of the

protection of personal rights in constitutional law, civil law and in special statutes. Part Four explains several elements of personhood. Part Five describes unjustified interferences. Part Six focuses on instruments of protection of personhood. Finally Part Seven deals with limitation of personality protection.

Chapter Two is called The right of reply. The chapter consists of nine parts. This Chapter is dealing with the regulation of protection of personhood in media law, especially in Press law. The part One focuses on history of Press law. Part Two investigates responsibility for press. Part Three illustrates the institute the right of reply. The next Chapters concentrate on plea of reply and claiming the right of reply in court. The last Chapter contains regulation the right of reply in broadcast transmission and TV broadcast.

The last Part of the thesis are Conclusions. The main aim of the thesis is to prove how important is regulation of Protection of Personhood and which facilities the regulation offers.

Klíčová slova / Key words

ochrana osobnosti / protection of personal rights, protection of personhood

právo na odpověď / right of reply